

פרוטוקול הנהלת מרצ – 13.9.2018

נוכחים – ניר אבישי כהן, אבי בוסקילה, סוזי בכר, נמרוד ברנע, גיורא ברעם, גליה גולן, טלי גורן ספיר, רשלוקה גנאה, אמילי גרינצוויג, אבי דבוש, תום דרומי חכים, אלעד וולף, אורי וולקובסקי, אורי זכי, תמי זנדברג, אומימה חאמד, אורן טוקטלי, שני כהן, רוני להב, מיטל להבי, אייל לוריא פרדס, דרור מורג, יוסי מרציאנו, איתי סבירסקי, סאיידה סדיק מסארוה, יפעת סולל, אבי עופר, שוש ערער, עיסאווי פריגי, יורי קנדל, מאיה קרבטרי, מיכל רוזין, סימה רוקח אוחיון, מוסי רז, רזניק תומר, שי בר, שמילוביץ אורי, גילי רמתי (נוער מרצ).

נוכחים נוספים: דניאל צרפתי, שחר קרן
יו"ר הישיבה: יניב שגיא.

על סדר היום:

1. דיון בנושא המאבק בחוק הלאום
2. הצגת תקציב המטה המוניציפלי

יניב שגיא – אנחנו פותחים שנה, שיוצאת גם שנה עברית וגם שנה ערבית (לוח השנה ההיגרי).

מוסי רז – פעם אחרונה שזה קורה ב-32 שנים הקרובות.

יניב שגיא – צריך להתחבר לסימבוליות הזו. שנה טובה לכולם. ביהדות מקובל להגיד תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה. זאת הייתה שנה פוליטית מאתגרת מאד. כשהחושך גדול אז גם האור שמקיף אותנו חזק. זו הזדמנות להסתכל על השנה שהייתה: על הניסיון לגרש מכאן את הפליטים ומבקשי המקלט, והפעולה המדהימה שאבי (עופר) הביא לחברה האזרחית, ומוסי (רז) ומיכל (רוזין). שוב ושוב פגיעות במרחב הגיאוגרפי ובדמוקרטיה. שוב ושוב פגיעות בחקיקה גזענית. ובתוך החושך הזה מרצ היא מקור לגאווה ואור. תודה רבה לכולם, כל אחד במקומו. עוברים לסדר היום שלנו: הדיון המרכזי – הוא דיון פוליטי-מדיני-מפלגתי – סביב חוק הלאום. אני מציג פתיחה לדיון ואח"כ נתעסק בתקציב המוניציפאלי.

חשיבות הדיון:

- א. חוק הלאום הוא לא עוד חוק, הוא חוק שמהווה שינוי מוחלט של מערכת ההפעלה של מדינת ישראל מחזון המשלב בין המדינה הדמוקרטית שהינה בו זמנית גם מדינת הלאום של העם היהודי למדינה יהודית לא דמוקרטית.
- ב. החוק הזה נוגד את כל ערכי מרצ ומהווה איום אמיתי על עתיד כולנו ויכולתנו לחיות במדינה, לא רק כלפי מי שהחוק הזה מסמן אותו כאזרח סוג ב', אלא גם אלה שהחוק מייעד אותם להיות הגזע העליון. מי שלא רוצה להיות הגזע העליון במדינה לא דמוקרטית גם הוא עומד בפני מצב שישאל לא תוכל להיות בית בשבילו אם המדרון החלקלק הזה יימשך. זה חוק שונה מכל הדברים האחרים שאנחנו נתקלים בהם, ואנחנו צריכים לגבש את דרכי הפעולה שלנו כמפלגה.

רקע לדיון:

חוק יסוד מדינת ישראל מדינת הלאום של העם היהודי:

א. הערות כלליות על מהות החוק:

1. הנקודה הבעייתית ביותר בחוק היא שהוא מעלה לרמה חוקתית גבוהה ומשוריינת את זהות המדינה כמדינת לאום יהודית, מבלי להעלות לאותו מעמד גם את זהותה הדמוקרטית ואת עקרון השוויון בפני החוק.
2. העדר ההכרה הברורה בשוויון זכויות מוחלט לכל מי שאינם יהודים, שחייבת להיות בחוק יסוד כזה הקובע את זהותה של המדינה. מדגישה את משמעות החוק - החוק מתנכר לאופי הדמוקרטי של המדינה ולערכי מגילת העצמאות.
3. לא בכדי טרחו כותביה של הכרזת העצמאות, בצד הביטויים החזקים מאד על אופייה כמדינת לאום יהודית, לכלול בה יסודות כלל אזרחיים והתייחסות מפורשת לערבים הישראלים, לרבות קריאה להם "ליטול חלקם בבניין המדינה על יסוד אזרחות מלאה ושווה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה, הזמניים והקבועים."
4. חסר מאד בחוק הלאום יסוד חשוב מאד שקיים במגילת העצמאות, והוא - הציון המפורש של אזרחות מלאה ושווה - כמקור לזכות לשוויון, לכלל האזרחים, ובכללם - המיעוטים שאינם יהודים. העדר האזכור הזה משדר, את המסר של אזרחות שאינה שווה ביחס ליהודים ולמי שאינם יהודים. המסר לאזרחים שאינם יהודים הוא שהמדינה אינה ביתם, ואינה שלהם.

5. דווקא משום שבהגדרת המדינה את עצמה כיהודית, יש הדרה של הלא יהודים - שאינם יכולים להשתייך ללאום היהודי - מוטלת על המדינה חובה כפולה ומכופלת לנהוג בהגינות ובשוויון במיעוטים שבתוכה.
6. חוקות של מדינות המעגנות את היותה של המדינה מדינת הלאום בפסקת המבוא כאשר החוקה דואגת לציין במפורש כי זוהי "מדינתו של עם" ספציפי, בנוסף לאזכור כללי של הזכות לשוויון שהוא מובן מאליה וקיים בכל חוקה שהיא ישנו גם אזכור ספציפי של העובדה כי המדינה היא גם מדינתם של המיעוטים, או קביעה אחרת, לפיה היות המדינה מדינת לאום, אין בה כדי לפגוע בזכותם של המיעוטים. וזאת, כבר בפסקת המבוא ה"זהותית" עצמה. כך למשל בקרואטיה, בסרביה, בסלובניה, ואפילו בהונגריה, שעוברת תהליכי לאומנות, טרחו לציין זאת במפורש בחוקה.

ב. התייחסות לסעיפים ספציפיים:

1. **זכות "דתית" להגדרה עצמית** - (סעיף 1 ב') מהאזכור כי מדובר בזכות "דתית" להגדרה עצמית ברור הניסיון "לשכתב" את מגילת העצמאות, וליצור תשתית ערכית חדשה ושונה מזו המתבטאת בה. בהקשר זה נוספה על הזכות הטבעית וההיסטורית של העם היהודי והחלטת העצרת של האומות המאוחדות להגדרה עצמית, שמכוחן הוכרזה המדינה כפי שקיבלו ביטוי בהכרזה, גם נופך דתי. ל"תוספת" זו יכולות להיות משמעויות קשות באשר לאופייה של המדינה, ולהצדקת חיזוק השפעת הדת על המדינה. כך נצבעת ישראל בצבע של מדינת דת. האפיון הזה של המדינה עלול להיות בסיס לכול הישענות על הדת כדי להצדיק מהלכים מדירים ומדכאים, אפליה לרעה נגד ציבורים שונים, הדתה בחינוך ובמרחב הציבורי.
2. **הזרת הערבים ופגיעה במעמד התרבות והשפה הערבית** (ברוב סעיפי החוק, ביטוי ספציפי לשפה בסעיף 4 ב' של החוק) - החוק פוגע קשות במי שאינם יהודים, ובמיוחד באוכלוסייה הערבית. הוא עלול להביא לכך שרוב הערבים הישראליים ימנעו מהשתתפות בהליכים הדמוקרטיים בישראל. מצב זה ישים קץ לדמוקרטיה הישראלית. דמוקרטיה שבה חמישית מן האזרחים אינם משתתפים בבחירות כעניין שבעיקרון בשל הפלייתם לרעה - לא ראוייה להיקרא דמוקרטיה. החוק מתעלם כליל מקיומו של המיעוט הערבי. מה אמור לחשוב האזרח הערבי למקרא החוק המתיימר להוות אבן בניין ואף יותר מכך, אבן הראשה, לחוקה? **הוא קורא כי ישראל שייכת באופן בלעדי לעם היהודי - כלומר לכל יהודי בעולם אך אינה שייכת לאזרחים הערבים שחיים בה.**
3. **האזכור היחיד לערבים הוא בהתייחסות לשפה הערבית.** אלא, שההתייחסות היא דווקא לשם ביטול מעמדה של השפה הערבית כשפה רשמית שנייה, והפיכתה לשפה בעלת "מעמד מיוחד".
4. **זכויות קולקטיביות:** בחוק יסוד כזה, המרוכז כל כך בזכויות הקולקטיביות של הרוב, ישנה התעלמות מוחלטת מזכויות קולקטיביות של המיעוטים לשמר ולקדם את תרבותם ומורשתם במדינת ישראל, וזאת זכות זו תבעו לעצמם היהודים בגולה לפני הקמת המדינה, ועדין תובעים לעצמם יהודי התפוצות. הדעת אינה סובלת שמיעוטים במדינת היהודים לא ייהנו מאותן זכויות.
5. **התיישבות יהודית** לפי סעיף 7" המדינה רואה בפיתוח התיישבות יהודית ערך לאומי, ותפעל על מנת לעודד ולקדם הקמה וביסוס שלה". סעיף זה בחוק בא להצדיק הקמת ישובים ליהודים בלבד. בניגוד לסעיפים אחרים בחוק הנובעים ישירות מאופייה של המדינה ואין להם השלכות ישירות על זכויות האדם, הסמכת המדינה ואולי אף חיוב שלה להפלות בין אזרחיה, בתחום החשוב של התיישבות, על בסיס שיוכם האתני סותרת בעליל את עקרון השוויון בין האזרחים. הסעיף מוכיח שחוק היסוד נועד להפלות לרעה את הערבים - ובדיוק בנקודה הרגישה ביותר של התיישבות וקרקעות.

הציפיות שלי מהדיון: גיבוש עמדה וקריאה ברורה של הנהלת מרצ ביחס לחוק

- א. הגדרת מטרה של מרצ ביחס לחוק - הצעתי פעולה עקבית לביטול החוק ולא חוק אלטרנטיבי.
- ב. הגדרת פעילויות שנמשיך לבצע בעקבות החקיקה:
1. חיבורים ומאבק משותף ומתמשך עם החברה הערבית בישראל
 2. יוזמות חקיקה
 3. בניית מסגרת משותפת להמשך המאבק בחוק שמרצ מרכזת. מסגרת יהודית-ערבית, שמחברת גם את המאבק הדרוסי והמאבק של שאר החברה הערבית ומחברת בין החברה האזרחית לכוחות הפוליטיים

תמר זנדברג – שנה טובה וחתימה טובה – פעם ראשונה שנה יהודית ושנה מוסלמית יחד.

מוסי רז – תיקון: יש מחזוריות של 32 או 33 שנה.

תמי זנדברג – זה קשור למחזורי הירח?

מוסי רז – כן.

תמי זנדברג – עלי לציין את התאריך של היום – 13.9.2018 שבו נחתם הסכם אוסלו לפני 25 שנים. הרמתי טלפון לביילין וסיפרתי לו על התחושה שלי לכל הדברים ששמעתי על זה היום ברדיו וגם בתחושה שלוותה אותי בצפיה בסרט שאני מאד ממליצה שהופק לרגל 25 שנים לחתימה על הסכם אוסלו. התחושה שלי היא: פעם אחת גודל וכובד ההחמצה, ופעם שניה - הזדמנות שעדיין קיימת. נכון שהמציאות השתנתה. אבל התנאים הפוליטיים וארגז הכלים עדיין מונח על השולחן ולכן תחושת ההחמצה היא כל כך קשה וכבדה. גם תחושה היסטורית – מה שקרה מאז רצח רבין ששיבש את המסלול, דרך שלטון הימין וחוסר הרצון למצות איזושהו מהלך. רואים היום רק שמחה לאיד בגלל שסוגרים בתי חולים במזרח ירושלים, צעדי ענישה תמוהים, הימין הישראלי שמחים. זה בלתי נתפס. אין לי ספק שרבין, פרס, ביילין, רון פונדק ויאיר הירשפלד וכל חברות אוסלו שכל כך נודע לשמצה. אורי סיפר לי שבבוקר שהוא שמע בגל"צ שמראיינים את דרעי שהימנעותו מהצבעה אפשרה את מהלך אוסלו, שני המראיינים, שהם שניהם ימניים, שאלו אותו איך הוא מסביר את הטעות, כאילו ברור ומובן מאליו שזו הייתה טעות. ולא היא. זה יום מאד חשוב. יש להזכיר שהסכם אוסלו פרץ דרך בשני מובנים: פעם אחת - סימן למנהיגות אמיצה שיודעת להוביל ופעם שניה – שימת יסודות להעדפת הסכם ופיוס על פני מלחמה ואלומות. זה לא מובן מאליו. פעם שלישית – פתרון שתי המדינות שאין בלתו. ואוסלו הציב את הכיוון הנכון כי לא היה הסכם שתי מדינות, אבל הרעיון שסופו של הסכסוך וסופו של הכיבוש הוא בקיום שתי מדינות זו לצד זו מונח שם ואין לי ספק ששלושת העקרונות האלה: אומץ המנהיגות, העדפת פיוס ודיבור על פני אלימות ופתרון שתי המדינות – בסופו של דבר זה ינצח ואז כל המנהיגים האמיצים האלה, ומרצ שהיא היום ממשיכת דרכם אולי היחידה – יזכו למקום הראוי להם ולנו מקום של כבוד לא רק בדברי ההיסטוריה אלא גם בעיצוב המציאות שאין דבר רחוק יותר מהחזון של אוסלו לבין מה שאנחנו רואים היום בהנהגת ממשלת נתניהו. זה קשור לדיון שלנו היום על חוק הלאום משום שהמציאות הפוליטית הסרבנות לשלום והצעדים אל מול הפלסטינים, העידוד וקריאות הצהלה לענישת טראמפ את הפלסטינים, תוך התעלמות מוחלטת מזה שזה מנוגד לאינטרס הישראלי בדיוק להפך – מאיים להוביל אותנו בדיוק בדרך ההפוכה מהדרך שצריך לצעוד בה, יחד עם החקיקה הפנים ישראלית, מחוק העמותות, חוקי החרם וכל מסכת החוקים, ואני מסכימה אתך ניב שחוק הלאום הוא אות הבושה שהוא באמת סוג של קו פרשת מים, ואנחנו גם את התוצאות שלו, לא רק אלה שתיארת החוקתיות והדמוקרטיה, אלא גם הממשיות: מהליניץ' בחוף הים בקרית ביאליק דרך הריסוס של כתובות נאצה בעפולה ודרך כל ביטויי הגזענות שרואים בתקשורת ובציבוריות הישראלית, הם קשורים קשר ישיר. דברים אלה הם תוצאה של האווירה הגזענית והמסיתה והלאומנית וזו שמצרה את האופקים במקום ההרחיב אותם. אני גם מסכימה אתך שמרצ היא יהלום נוצץ בכתר. המאבק נגד חוק הלאום, שראינו את הקץ מלא בפעילויות נגדו: פעילויות ברחוב, הפגנות, פעילויות פרלמנטריות, גם משפטיות. מרצ, עיסוואי ואני ייצגנו את מרצ בהגשת הבג"צ כי ראינו שיש כאן אירוע מכוון באופן השלישי וצריך למצות את כל הזירות כדי להילחם בו וגם חייבת להיות אמירה חוקתית לא רק פוליטית. יש כאן אמירה שגם חורגת מהדיון הפוליטי והיא ראויה להתייחסות חוקתית. מרצ מובילה את ההתנגדות הזו באופן נחרץ והוא לא מפקפק ומגמגם. מי השותפים? אני גאה שמרצ הייתה קול בודד אבל בולט בהתייצבות להפגנה נגד חוק הלאום ואח"כ שמענו את נציגי האופוזיציה מתפתלים ומסבירים למה לא, ולמה הדרוזים כן ולמה זה ברית דמים ולא שוויון, ולמה כן לדרוזים אבל לא לערבים. כן שוויון אבל לא לזוהיר בהלול. רשימת תירוצים ארוכה וכל זה כדי לחמוק מהאמירה הברורה של שוויון. זה משהו יסודי באתוס ובאבני היסוד הישראליות, בחזון, בהצהרה ובשאיפה וחייב להיות גם בפועל. לכן אני מצטרפת להצבה שלך כיעד, ואני מציעה שגם נחליט על זה, לבטל את חוק הלאום לבטח בנוסחו הנוכחי. וגם אנחנו חברי הכנסת נגיש הצעת חוק לביטול חוק הלאום מיד עם חזרת הכנסת למושב. זה חוק יסוד ולכן צריך לבטל אותו כחוק יסוד. זאת שאלה: לחקיקת חוק יסוד לא צריך רוב מיוחס. לביטול חוק יסוד צריך רוב מיוחס. נעשה את עבודתנו ולומר את דעתנו.

עיסאווי פריג' – הערבים כיהודים – בבעיה בתוך מדינת ישראל. כשאני אומר: ערבים כיהודים – אני מתכוון לכל המחנה הדמוקרטי. כשאתה רואה 89% מהתושבים מרוצים מהחיים, וכשאתה רואה שהביטחון האישי ע"פ הגדרת רבים נמצא במקום גבוה, כשאתה רואה שאשף יחסי החוץ – ביבי – שבהשוואה לשנים עברו אין כמותו, אתה בבעיה. מצד שני זה נותן לרוח"מ את הלגיטימציה לחוק את חוק הלאום, וגם נותן לו לגיטימציה פוליטית להדחה מיסיונרית ולעשות כל מה שבא לו. אני רוצה להציג זווית אחרת – זה אמור לפעול לטובתנו כמרצ. למה אני מתכוון? חוק הלאום בציבור הערבי הכללי מתקבל באדישות. ואחרי האדישות הזו הציבור הערבי מדבר בתוך תוכו משוכנע בזה שהחוק הזה רע ליהודים הרבה יותר מאשר לערבים. הוא אפילו טוב

לערבים בתוך המדינה. זה השיח שמתקיים – הפוך על הפוך. למה אני מתכוון? אני מכפר קאסם, סאידיה מטייבה, אומימה מנצרת, ישנם כאן 3 חברי הנהלה ערבים, יחד אתי. אני שואל אתכם: 90% מהשילוט הוא בעברית. לא קיים בערבית. שילוט החנויות, יש תהליך עכשוויו בכפר קאסם, שמעתי שגם בטייבה, ובעוד מקומות – יוצאים למהלך של שינוי השילוט והכנסת הערבית, פתאום שואלים הילדים – למה הם מתכוונים היהודים? פתאום השיח בבתי הספר – למה הם מתכוונים? זה עורר אותם. זה התהליך שעובר בקרב הציבור הערבי. החוק הזה הוא רע ליהודים בארץ ולמיעוט היהודי בחו"ל. אבל צריך שזו תהיה הרמה להנחתה עבורנו. בשיח הציבורי הלאומני הקיים שאין למחנה הדמוקרטי מה למכור בנושא חמאס, פתרון שתי מדינות, האן אל אחמד – אין לנו מה להגיד, בואו נתמקד בנישה האזרחית, שהיא נישה שמסוגלת לקבל רוח גבית. נישת חוק הלאום, שכולם: יש עתיד, המחניץ וכל מי שהצביע נגד – אבל מאחורי הדלת הוא בעד. הם אומרים על החוק: למה להכניס לערבי אצבע בעין? תשאירו את זה בעמימות. 70 שנה חוק הלאום נותן זכויות יתר ליהודים אבל הלכה למעשה בכל תחום ותחום. אז מרצ יש לנו ייחודיות בזה. אנחנו מסוגלים לבנות את הקומה שלנו על מערכת החיים המשותפים ויחסי יהודים ערבים. אנחנו מסוגלים לזה. אני מציע: א. מה שאמרה תמי לגבי הגשת חוק לביטול חוק הלאום. נכון, זה לא פשוט. אני לא מאמין שיתאפשר. ביטולו והשיח הפרלמנטרי סביב זה יעשה את שלו. ב. מה שלא מצליחים לעשות בכנסת כחברי כנסת, אתם צריכים לעשות – הציבור. מפגש של ערבים ויהודים ברמת האיש, המשפחה והרחוב – כל מפגש הוא איום על ביבי והעצמה לנו. אנחנו חייבים לרדת לשטח למפגשי חברה עם הציבור הערבי. זה תפקיד הציבור היהודי. זה יתחיל מלמטה, יחזק אותנו לכל מעצבי המדיניות הגזענית. זו צריכה להיות אסטרטגיה של כל חברינו. זאת התשובה.

שוש ערער – מי עוד מלבדנו הגיש בג"צ? ועל איזו עילה? כי הדרוזים הגישו בג"צ רק על תיקון ולא על ביטול. האם יש עוד בג"צים?

תמר זנדברג – לפי הידוע לי עד עתה יש 3 בג"צים: אחד של התארגנות הדרוזים, שהוא בג"צ דל מאד, והטיעונים המשפטיים לא רציניים, הבג"צ שלנו, שהוגש ע"י ערן לב, זו הייתה עבודה מצוינת, הוא התייעץ מאייל גרוס ועד קרמניצר. השלישי של עדאלה – ועדת המעקב. ייתכן גם בג"צ נוסף של האגודה לזכויות האזרח. נקבע דיון לחדש ינואר לכל העתירות יחד. הבג"צ שלנו מבחינה משפטית יש לו שתי זרועות: אחת הנושא הכללי, כולל ההתייחסות לזה שהימין אומר שבג"צ לא יכול להתייחס לחוק יסוד, אנחנו תוקפים משפטית את הטענה הזו, כולל אמירות בעבר שהשופטים התייחסו לאמירה הזו וזרוע נוספת סעיפים ספציפיים, בעיקר סעיף הפיתוח, המתייחס להתיישבות, שזה סעיף מפלה מאד. הסעיף השני הוא סעיף השפה הערבית. נקודה נוספת שקשורה לזה זו המתקפה חסרת התקדים של שרת המשפטים איילת שקד נגד בג"צ והמערכת המשפטית, שימו לב שזה כוון נגד העתירות בנושא חוק הלאום. היא אמרה שהרציונל שלה שלבג"צ אין סמכות לפעול נגד חוק יסוד ובטח לא לפסול אותו. זה קרב פוליטי בין תפיסות עולם. קמנו ביום שישי עם כותרת שאיילת שקד אמרה שבג"צ הוא כבר לא סניף של מרצ... כמובן שבג"צ אינו סניף של מרצ. זה מוזר שהרעיון של שלטון החוק הפך להיות ענין של השמאל. פסה הבושה מהארץ. גם הגזענות, גם נושא החוק וגם המתקפה נגד בית המשפט בעצם מתנקזים לעתירות האלה.

גיורא ברעם – תמי, אנחנו עושים הפרדה בין הדרוזים והעדה שלהם לבין הדעה שלנו כמרצ שהיא לא תמיד חופפת למה שהדרוזים אומרים.

תמי זנדברג – גיורא, ניהלנו שיחה לפני ההפגנה של הדרוזים. לא אספר לכם סוד שהייתה לנו התלבטות לפני הפגנת הדרוזים. בתפיסת העולם שלנו אנחנו לא מתנים זכויות בחובות, באופן כללי. לא שירות צבאי ואף זכות אחרת לא מותנית בחובה. תפיסת העולם שלנו מתחילה מהזכויות והחובות זה משוהו שלקוח מעולם אחר. היו לנו הרבה התלבטויות. די ברגע האחרון הגענו אחרי הרבה התייעצויות, מכמה סיבות, והעיקרית בהן היא השיח שנוצר סביב ההפגנה הזאת מטעם הימין, שעבר תוך שניה מחיבוק וברית דמים וברית אחים, ברגע שרוה"מ והמו"מ עם העדה הדרוזית, כדי למנוע את ההפגנה, התפוצץ והוא לא הצליח – זה הפך להיות מ"אחים" ל"בוגדים". כולל פייק ניו ו-אס.אמ.אסים מפוברקים וכל השיטות הידועות לשמצה של הימין יצאו ואנחנו החלטנו שמפסיקה הדילמה. המשותף רב על השונה ולכן התייצבנו. התייצבנו במשך שלושה שבועות לכל שלוש ההפגנות – הפגנת הלה"טב, הפגנת הדרוזים והפגנת המוסלמים. זה חלק מתפיסת העולם שלנו. אם יש שותפים – אנחנו שם. כשרב המשותף על המפריד – אנחנו שם.

ניב שגיא – ממשיכים בדיון.

סוזי בכר – רואים מתקפה שממשיכה נגד חברי הכנסת של המשותפת. גם הפגישה באו"ם וגם בפגישה של עודה עם שרת החוץ של האיחוד האירופי, מוגריני, וגם שמעתי היום שאחמד טיבי

דיבר עם הליגה הערבית. רציתי לשאול: מה הדיבורים בהנהגה לגבי לתת תמיכה לח"כים מהמשתתפת ולשתף אתם פעולה גם במישור הפרלמנטרי וגם בפעילויות ציבוריות.

עיסוואי פריג'י – אני מבין את הסוגיה שאת מעלה. אבל יש פתגם האומר: היה חכם ולא צודק. כאזרח ערבי ברגע שאדם מפנה כלפי חוץ, בטרם מיצה את המאבקים שלו בתוך המדינה – אנחנו בבעיה. דיברנו על זה. זו בעיה מאד רגישה. אני חושב, שבמאבק חוק הלאום שהוא לא חדש – 70 שנה – אנחנו, הערבים והכוחות הדמוקרטיים בתוך המדינה, טרם מיצינו את מאבקינו. ברגע שעושים את כל הפניות – אני מייצר יותר אויבים מבית. וזה מדאיג אותי. אני רוצה להיות חכם. אני חושב שזו טעות ושגיאה להתייצב ולהפעיל אקטיביזם בתחום הזה.

תמר זנדברג – אני רוצה להוסיף: עיסוואי ואני מדברים הרבה על הסוגיות האלה. את צודקת סוזי שאמרת שזה חסר תקדים, אבל זה לא באמת חסר תקדים: ראינו בכנסת הקודמת כשהייתה הצבעה במליאה על הדחת חנין זועבי כי היו תלונות נגדה, ואח"כ בהצבעה על חוק ההדחה וכשאספו חתימות על חוק ההדחה ובדיוק מה שחששנו ממנו קרה: כשיש פרשת באסל רטאס ודומה: בימים הראשונים הדם רותח ואז גם חברי כנסת מהעבודה חותמים והדף עם 70 החתימות מתמלא מאד מהר. באותו רגע חברינו הטובים הם הראשונים שמגנים. אח"כ זה נרגע ומסתבר שלא. הרגעים הראשונים הם הרגעים הקשים ובהם ההתייצבות שלנו חשובה במיוחד ובלטת במיוחד. אני חושבת שבעוד שיש לגיימציא ונחנו בהחלט לא מתכוונים להצטרף לתקיפה וגם לא למקהלת הגינויים הצבועה והמתקרנפת. אני הפגנתי בהפגנה נגד הכיבוש בוויינגטון שכל הימין קם עלי, ובאותו זמן ציפי חוטובלי עשתה שם חוג בית למועצת ישע לאסוף תרומות להתנחלויות: כלומר, להפגין נגד הכיבוש ובעד השלום בארה"ב – לא, אבל לאסוף תרומות להתנחלויות – כן. ואגב, זה בניגוד לעמדת הליכוד. הצביעות בהקשר הזה חוגגת, כולל בנושא פניה לעולם. יש הבדל. בחיים הפוליטיים יש כמה אופציות: יש לשתוק, יש לגנות יש להצטרף, זה לא מקרה שאנחנו לא כל מה שאנחנו לא עושים אנחנו חושבים שהוא מגונה ושצריך לגנות. לגבי שיתוף הפעולה שלנו, אם נבדוק את רקורד ההצבעות בינינו ובין המשותפת אולי למעט נושא להט"ב – כמעט חופף.

מיכל רוזין – זכויות אזרח, חופש מדת ועוד הרבה דברים. חופש מידע. יש הרבה נושאים.

תמר זנדברג – אם אני משווה את ההצבעות שלנו לעומת המחנ"צ ויש עתיד כל מה שאני אומרת טרור.... מצפוננו נקי. יש כאלה שאומרים שיש לנו הפריבילגיה להיות מפלגה אידיאולוגית ולהצביע באופן חד בהתאם למצפון שלנו.

גליה גולן – לא שאנחנו נצא החוצה אלא שנגן על זכותם.

תמר זנדברג – אני אומרת לא פעם ולא פעמיים אנחנו נעמדים לצדם ואומרים שנגן גם על דברים שאנחנו לא מסכימים אתם. אני בעד לא להצטרף לגינוי, ובטח שלא להדיח ולהוציא מחוץ לחוק. כל פעם אנחנו בוחרים את הכלי הנכון מתוך ארגז הכלים.

עיסאווי פריג'י – גליה, אני שואל אותך: המשותפת פנתה עכשיו לליגה הערבית. היא הלכה למועצה האירופאית לפני שבועיים והתקיימו דיונים. והשיח שהתקיים שם, ועצם הפניה, חוזר על הסיפור כאן. איזה תגובות ואיזו תחושה זה העביר ליהודי הממוצע במדינה?

גליה גולן – בוז. אותו דבר אמרו על שוברים שתיקה.

עיסוואי פריג'י – נכון. אז ההתנהלות צריכה להיות חכמה ולא צודקת.

מיכל רוזין – שנה טובה לכולם, שנה של שינוי כיוון לטובת מדינה הוגנת, צודקת, שוויונית. שלום כמובן. אני רוצה לדבר על חוק הלאום וההפגנות שהיו והדילמה. אני רוצה להעיר כמה הערות: חוק הלאום, למרות שהתמקדנו בעניין פיתוח הארץ, ההתיישבות היהודית והשפה הערבית – מטרתו אחת – פגיעה בבית המשפט העליון ובפסיקותיו. כבר רואים את התוצאות. בין אם הפסיקות של בית המשפט המחוזי בירושלים בענין חאן אל אחמד ובעניינים אחרים. רואים את זה. המסר עובר למערכת המשפטית. אני רוצה לציין וזה לא סותר את מה שנאמר עד כה – אני חושבת, שנתניהו רצה את הפגנת הדרוזים. הוא ניהל את כל המשבר מול הדרוזים עם כוונה תחילה. הוא פוצץ את הישיבה עם הדרוזים אצלו בלשכה בצורה מכוונת. לאחר מכן את ההפגנה הוא רצה כי הוא ידע שיום אחרי שכולם יגיעו לכיכר – הסיפור הזה יעלם. וזה מה שהוא רצה. אני מודה שאני ועיסוואי הבטן התהפכה לנו באותו יום והלכנו להפגין בגיליוליה. בחרנו לא להגיע לכיכר אבל אמרנו שאנחנו לא יכולים לשתוק ועמדנו עם חברי הסניף שלנו בגיליוליה. עמדנו בצומת עם שלטים והפגנו בעד זכויות המיעוט. המבחן האמיתי שלנו, היה בהפגנה עם המיעוט

הערבי. אני כל כך גאה שהיינו שם ושצעדנו שם וגם אח"כ שתקפו אותי רבות בתקשורת, ואיפה שלא דיברתי אמרתי שזה היה המבחן האמיתי של הדמוקרטיה. זה נורא קל לעמוד לצד העמדות שאתה תומך בהן ונוח לך בהן, נוח היה להזדהות עם הדרוזים שמשרתים בצבא ותורמים ואזרחים נאמנים. קל לעמוד לצד ההומואים כי אנחנו תומכים בזכויות הלהט"בים. אבל חכמה להיות שם גם כשקשה. כשהמיעוט אומר עמדות שלא תמיד נוחות ולא תמיד מסכימים אתן. אבל עומדים שם ותומכים במיעוט. באותה מידה עמדנו ותמכנו בחרדים עם השוויון בנטל. היה לנו קשה אבל אמרנו שאנחנו רוצים לשמור על זכויות מיעוט. מיעוט שמופלה לרעה בארצו יש הזכות והחובה לפנות לגורמים בחוץ על מנת לומר: אנחנו צריכים את העזרה שלכם. אולי זה שונה מרוב יהודי במדינת ישראל שאומר שהוא יכול לפנות לבג"צ ויכול לפעול פוליטית כדי לשנות את המצב. מיעוט מופלה יש לו הזכות והחובה לפנות לעולם ולהראות לו מה קורה פה. אני רוצה לציין את עיסוואי, באירוע הגאווה בלוד. מה שעיסוואי עשה באירוע הגאווה בלוד לא עשה מעולם אף חבר כנסת ואף נבחר ציבור ערבי במדינת ישראל. הוא עמד ודיבר אל החברה הערבית. הוא אמר: אתם לא רוצים להיות נרדפים? אל תהיו רודפים. אתם מיעוט. רוצים זכויות – תעניקו זכויות לכל מיעוט אחר. זו הדרישה של פעילי מרצ מעיסוואי. לנו מתהפכת הבטן כמעט מדי יום בכנסת אל מול הרשימה המשותפת כי אנחנו עומדים לצדה בכל הצבעה ובכל קושי ומגינים וצועקים, כולל הגנה על חנין זועבי, הגנה על אסד בסוריה. מצבים מאד קשים ואנחנו מגינים עליהם כי הם מיעוט נרדף שלא מקבלים את הזכויות המגיעות להם. עם זאת, אנחנו מאוכזבים מהם כל יום: בזכויות אדם, בזכויות אזרח, אם זה נשים, אם זה דת ומדינה, אם זה קהילת הלהט"ב. כמעט בכל נושא. כולל גם בנושאים שקשורים לצה"ל, אנחנו מצביעים נגד והם לא באים לתמוך בנו. אנחנו רוצים לתמוך בציבור הערבי והם לא מצביעים אתנו כי זה צה"ל. גם הם לא רוצים חיבוק מאתנו. הם רוצים את הבידול והוא נכון גם לנו וגם להם. זכותם ללכת ולהילחם על הזכויות שלהם.

עיסוואי פריג' – היה לי דיון בחברה הערבית – לפני שבועיים בנצרת. מרצ והמשותפת גם לא נכנסים בקלות.

מיכל רוזין – הבידול הזה הוא נכון, אבל נאמר שזו זכותם וחובתם. לא בטוח שנרוץ לחבק אותם.

יוסי מרציאנו (יו"ר סיעת מרצ בהסתדרות) – שנה טובה לכולם. הייתה לנו לא מזמן הרמת כוסית, ואני רוצה להגיד לכם שהערבים הגיעו בהמוניהם – 50%. בנושא חוק הלאום – זה חוק גרוע, גזעני ויזיק יותר ליהודים. יש לנו מיעוט יהודי בכל העולם והוא מזיק מאד. היהודים, גם הימניים, עושה את החשבון של היהודי שנמצא בעולם והוא יודע שיכאב לו, וכל אחד מאתנו, אני הגעתי מגיל 12 ממרוקו, צריך לעשות מאמצים שהענין הזה מזיק קודם כל ליהודים. דבר נוסף, אני פונה לחברי הכנסת שרוצים להגיש הצעה לבטל את החוק. תבינו מה שיקרה: אתם הולכים לבטל את החוק, מגישים הצעה, ובסופו של דבר יהיה מיעוט, הרבה יותר גדול מאלה שתמכו בחוק. ואז אתם מקבעים את החוק. אסור לעשות דבר כזה כי זה לא לטובתנו.

עיסוואי פריג' – אז מה אתה מציע?

יוסי מרציאנו – אני מציע לא. אנחנו מתנגדים. זה מצוין.

תמר זנדברג – יוסי, אם מניחים הצעה זה לא אומר שמיד מעבירים אותה להצבעה.

יוסי מרציאנו – אני רק אומר שאם זה יגיע להצבעה, זה לא יועיל לנו, זה רק יקבע את החוק, יהיו 75 מתנגדים. מבחינת החוק, אנחנו צריכים להיאבק בחוק כי זה חוק גרוע. זה באמת פוגע בנשמה של כל אחד מאתנו. אני מקבל את הכיוון שהוביל עיסאווי – התשובה שלנו צריכה להיות יותר שיתוף פעולה עם הערבים, לעשות יותר פעולות מאורגנות של המפלגות ושל כל אחד מאתנו עם הערבים. כל הערבים. לחפש דרך איך להגיע לכל המקומות, איך לעשות אסיפות בכפרים הערביים. צריך להראות שמרצ היא שונה והיא נגד החוק במלוא מובן המלה. לגבי הערה ששמעתי פה – אני מתנגד בתוקף. יש עדיין הרבה יהודים שמתלבטים וכאשר היום רוצים לסחוב את עצמנו בכוח למשותפת אז אנחנו נאבד אותם. לא כולם אומרים אין מרצ. יש הרבה מתלבטים למרצ בעבודה. יש הרבה אנשים שחושבים שמרצ היא מפלגה חברתית. אסור לנו לאבד את הדרך. אני מקבל את הדרישה שלך שאסור בימים אלה להביע תמיכה. אנחנו תומכים בהם והם עושים עבודה נכונה אבל אסור לנו להצטרף לעניין הזה. מה אנחנו מחפשים שם? זו לא העמדה שלנו. אני מבקש להימנע. אנחנו בעקיפין תומכים בהם. כל אלה שמתייצבים ומגינים אנחנו מגינים. אני מניח שביחסים של חברי הכנסת שלנו אתם הם יחסים טובים. אני לא רוצה למנות את אי שיתוף הפעולה שלהם בכל התחומים. מיכל וגם עיסוואי אמרו את זה. בואו, לא נבליט את השוני בינינו אבל אני מבקש מהחברים להוריד את ההצעה שלהם שמבקשת לתמוך בהם בגלוי ובפומבי ואני חושב שזה מיותר.

אורן טוקטלי (יו"ר פורום סניפים) – אני מצטרף לדברים שנאמרו כאן. אני רוצה להדגיש זאת ראה נוספת: לפני חשבון הנזקים צריך לעשות את החשבון המוסרי. אנחנו צריכים לתמוך במיעוטים, גם במיעוט המוסלמי שלא משרת אבל צריך לתת ביטוי גם לקול של הרוב היהודי שגם הוא נפגע. חובתנו להשמיע את הקול שלנו שפוגעים בתדמית שלנו, במצפן שלנו. אנחנו בני העם היהודי היינו מיעוטים וסבלנו מכך. אנחנו צריכים להיות דוברים של הדבר הזה. חלק גדול מבני עמנו היום לא מרגיש רע כשהוא פוגע במיעוטים. אנחנו צריכים להזכיר את זה. זה פוגע בנו, בתדמית השוויון שלנו ובערכים שלנו. אם נאמר את זה בקול רם יש סיכוי שיהיו אוזניים שישמעו את זה. יש רבים בציבור שעדיין זוכרים את זה ושיח כזה יכול לדבר אליהם. ברגע שאומרים את הדבר הזה, אז כל מי שמוחה נגד החוק הזה הוא שותף. שותפים גם המוסלמים ושותפים גם הדרוזים. ואנחנו בשותפות כזו יש לנו חובה לומר את הקול האותנטי שלנו. זה טוב גם מבחינה פוליטית ומעבר לזה. גם ברמה העקרונית והמוסרית. כולם בני ברית שלנו. לפני זמן קצר הייתה הפגנת מחאה שהיוזמה שלה נולדה אצל הדרוזים בהליכה לנשיא המדינה ותמיכה בדברי הביקורת שהוא השמיע. הייתה גם קבוצה של ירודים ירושלמיים שאמרה שהם שותפים למחאה ולתמיכה הזאת ובדברי נשיא המדינה. לא בודקים את מחיר תרומת הדמים. יש כאן בעיה, והיא סכנת ההתרגלות. זה היה מאד מעצבן, הגיעו אנשים לכיכר, שבוע שני, היו כותרות ודי – זה עובר. מתרגלים לכל כך הרבה דברים רעים – גם לזה מתרגלים. כבר מתבלבלים מרוב חוקים. זאת סכנה משמעותית. צעדים משפטיים, בג"צ וניסיון לתקן או לבטל את החוק דרך הליך חקיקה בכנסת מטבע הדברים לוקח הרבה זמן וזו לא תשובה אמיתית לציבוריות. אם נסתפק רק בדברים האלה אנחנו בעצם נשתף פעולה עם סכנת ההתרגלות. השמש זורחת, עוד מעט ירד גשם ואפשר לחיות עם זה. צריך דרכים נוספות. כרגע צריך לחפש דרכי מחאה ציבורית עממית. צריך כל פעם לנסח טקסט קצר שיאמר את הדבר שוב ושוב ויראה שלא התרגלנו. ואגב, ההפגנות שהן הפגנות נגד השחיתות, חובה על אנשים לקחת בהן חלק. צריך להרחיב את הכותרת: נגד השחיתות ונגד חוק הלאום. אפשר להוסיף גם עוד כמה דברים. צריך להיות דבר המשכי ולא מרפה. הייתי קורא למרצ לקבוע כאן תורנות ולרשום מי מופיע ובאיזו הפגנה ולוודא שבכל הפגנה מתייצבים כמה חברים שלנו. לצורך הענין צריך לחפש דרכים נוספות להגדיל את הנראות שלנו.

אני רוצה להפנות את תשומת הלב שיייתכן שבשבועות הקרובים יהיו תהפוכות מדיניות שלא חזינו אותן. הן יכולות להיות כאלה של קפיצות דרך בהשפעת טראמפ. להיזהר מתגובות אוטומטיות.

ניר כהן – אם אנחנו שותקים, אנחנו בעצם מסכימים עם מסע הדה-לגיטימציה שקיים נגד כל מה שהם עושים – אם זו ההפגנה בכיכר, ואם זו פגישה עם שרת החוץ של האיחוד האירופאי ועם זו הפגישה עם הליגה הערבית. אנחנו צריכים להגיד שאנחנו תומכים בזכות שלהם לעשות את זה. זה לא מובן מאליו.

עיסוואי פריג' – אני מדבר על האקטיביזם שלנו.

ניר כהן – דבר שני, שקשור לכל מה שנאמר כאן, יש כאן מסמך (**המסמך מצ"ב**) שמייצג פורום חדש שקם במרצ, פורום שמקדם שיתוף פעולה פוליטי יהודי-ערבי. המסמך מדבר בעד עצמו. שאלו אותי קודם למה אף אחד לא חתום עליו, זה בגלל שלא קיבלתי את הסכמתם של כל מי שהיה בגוף המייסד לתת חתימה. היו כמה נכבדים שהיו שותפים לדיונים ולוויכוחים והגענו למסמך שכנראה לא מושלם. מי שיש לו הערות מוזמן להעיר. נפתח את הפורום הזה לכלל מתפקדי המפלגה. הפורום בא לעשות שני דברים: א. לקדם שותפות פוליטית בתוך המפלגה בין יהודים לערבים, להקדיש יותר את המפלגה לצד הערבי, למשל - הפורום חושב שנכון שכל מסמך של מרצ יופיע גם בעברית וגם בערבית. באתר של מרצ אין כלום בערבית. אם רוצים את השותפות הזו צריך לדבר גם בשפה הערבית ו-ב. למצוא שותפים גם מחוץ למפלגה מהרשימה המשותפת ומהגופים החוץ פרלמנטריים ואלה חלק מהנושאים שהפורום מנסה לקדם. הפורום אושר בהנהלה הקודמת.

תמר זנדברג – יש מספר פורומים במפלגה של אנשים שהתפקדו. יש לאנשים עמדה. ניר הציג את הדברים ואת העמדה שלו. הדברים נשמעו. כל חבר מפלגה רשאי לפעול כמו שהוא רואה לנכון ולקדם מה שהוא רוצה. הכל בסדר.

ניב שגיא – הדברים נרשמו. זה לא חלק מהדיון היום.

מוסי רז – חוק הלאום, כפי שנאמר קודם, הוא חלק משינוי ב-DNA של מדינת ישראל. הוא חלק מההשקפה של הימין על השמאל ועל המיעוט הערבי בישראל כי זה מה שנוח להם. מעבר להסדרות משפטיות, שתהיינה בעתיד, ההסדרות הן כרגע. לכן, כי מה שקרה בקרית חיים – יקרו עוד דברים כאלה. וראיתי אנשי מרצ במקומות האלה. אנחנו חייבים להיות במקומות האלה. בחוק הלאום כתוב פעם ראשונה "ארץ ישראל" ומעכשיו דין חאן אל אחמר כדין שפרעם. ולכן אנחנו חייבים להיות בחאן אל אחמר. כתוב "ארץ ישראל".

יניב שגיא – שימו לב, זה עקרון היסוד הראשון בחוק הלאום.

עיסאווי פריגי - אין גבול טריטוריאלי בחוק.

מוסי רז – ההשלכות שקורות ברחוב הן הדבר החשוב כרגע ותהיינה השלכות משפטיות קשות בעתיד. זה ייקח זמן ולכן יש לנו החובה להציב את המטרה לביטול החוק. זו מטרה קשה מאד. אפשר גם להסתפק ביעדי משנה אבל כרגע החשיבות היא להיות ברחוב. אנחנו חייבים לחבק את המיעוט הערבי הפלסטיני וגם את המיעוט הדרוזי. כי כל מי שנפגע – אנחנו צריכים להיות לצידו ובכל מקום, גם אם צעקו שם משהו על שירות בצבא – אנחנו צריכים להיות אתם. כי אם אנחנו, כקבוצה קטנה של אופוזיציה, נתחיל להתפתל בינינו, ולהגיד – זה לא נראה לי וזה לא נראה לי – אוי ואבוי לנו. צריך להבין משהו, שיש לו השלכות הרבה יותר רחבות ממה שזה נראה מבחוץ: הימין מנסה לתקוע טריז בינינו לבין המיעוט הערבי כי ברור לו שבלי המיעוט הערבי השמאל לא יחזור לעולם לשלטון. מפלגת העבודה מעולם לא הייתה בשלטון בלי התמיכה הערבית. ורובין קיבל את התמיכה מהם, ברק קיבל יותר מ-90% תמיכה מהם.

גיורא ברעם – רק בהסכם קואליציוני. הם לא תמכו מבחוץ.

מוסי רז – בסדר. זה מחזק את דברי. אין לנו סיכוי להיות בשלטון בלי המיעוט הערבי. ולכן הם ימשיכו לתקוע טריז בינינו. ולנו אסור להתבלבל – גם אם יעשו משהו שלא כל כך נראה לנו – אנחנו צריכים לתמוך בזכותו של המיעוט להביע את דברו, גם בארץ וגם בחו"ל. בכל דרך חוקית אפשרית. העניין הוא שלטונו של הימין שבזה הם ממוטטים גם את המרכז. המרכז חושבים שאם הם לא יתמכו בערבים ולא יבואו להפגנה הם חושבים שזה מה שיביא אותם לשלטון, אבל הם טועים – זה מה שהכי ירחיק אותם מהשלטון. משום שבלי המיעוט הזה הם לעולם לא יגיעו לשלטון. לכן בכל מקום שתוקפים אותם – שם אנחנו צריכים להיות. חייבים להיות יחד.

עיסאווי פריגי – אני מסכים אתך אבל לא ללכת בעיוורון. יש פעולות שאנחנו חייבים להיות שם אבל יש פעולות שהנוכחות שלנו מזיקה לנו ואנחנו לא צריכים להיות שם. לא צריך ללכת על עיוור. כתף אל כתף אבל לא על עיוור. להיות בשפרעם זה חובה וחשוב. להיות בטורען – כן. זה חובה וחשוב. כל פעילות ברמה פנימית צריך להתייבב כתף אל כתף.

מוסי רז – מי שחוקק את החוק הוא זה שתקע את הטריז.

עיסוואי פריגי – הדרוזים ביקשו שהערבים לא יהיו בהפגנה שלהם.

יניב שגיא – לא נכון.

מוסי רז – לאור מה שאמרתי, המצב שנוצר יצר גם הזדמנויות. הפגנה שבה צועדים עשרות אלף ערבים ועוד עשרות אלף יהודים יחד בתל אביב לא הייתה אף פעם. בפעם הראשונה שזה קרה היה בהפגנה נגד חוק הלאום. וזה מייצר הזדמנות לשת"פ ולחיבור וצריך לתת לנו הרבה תקווה.

תום דרומי חכים – שנה טובה. יש לאחל שתהיה שנה גרועה פחות. החשש שלי בתקופה האחרונה, אם אנחנו עושים מספיק. השאלה אם אנחנו עושים מספיק, הבדיקה שלה בדרך כלל היא בדיעבד – בעוד 4 או 5 שנים. השאלה אם עשינו מספיק ואז אי אפשר לתקן. אפשר רק לדעת אם הצלחנו או נכשלנו או שמרנו על המצב. אנחנו בסיטואציה שיש לנו כל מיני תקוות, בין תקוות מסטר שמנדלבלית יגיש כתב אישום, למרות שגם אז לא ברור מי יחליף אותו. אח"כ יש ציפיה לבחירות מוניציפליות שאנחנו מקווים להתחזק. אח"כ יש בחירות כלליות. אנחנו יודעים שמרחב התקווה שלנו בשנה הקרובה לא כל כך רחב. בעיקר לאורך התקופה הזו יש מכבש רעיוני מחוץ לאירועים שאנחנו כמעט לא מצליחים להשפיע עליו. גם מבחינת תפקידו של בג"צ וגם מבחינת משטר האיזונים של המשטר הדמוקרטי. כל ענין השוויון שהופך להיות לא רלוונטי. עוד משהו שהיה ואיננו – כמו אוסלו שהיה ועכשיו סוגרים עליו את הגולל, הקשר שנוצר פה בין זכויות אזרח ובין חובות. ואז השאלה שלי, אני מקווה שהשיח שאנחנו מקיימים פה, לא פוגע ביכולת שלנו לתת לערכים שלנו לצאת, כי אני וחברים שלי ואחרים אומרים הרבה: הנה, התפקדנו למרצ, נצביע, אנחנו פה. כל מיני דברים שאנחנו משחקים את הקליפה של המשחק הדמוקרטי אבל אנחנו לא נאבקים מספיק. אין לי תשובות מספיק טובות. אני פה חלק מהפורום המכובד שמוביל את המפלגה שלנו ואני מקווה שזה מה שנכון לעשות.

אורי זכי – אני לא מסכים עם מיכל לגבי המניעים של נתניהו להעברת החוק הזה. איך אני יודע? כי נתניהו, החוק הזה עומד בספר הצעות החוקים כבר מ-2011 ומי שעצר את החוק הזה הוא

נתניהו, כי, נתניהו, שלפני הבחירות של 2015 הבין שהחוק נוגד את הממלכתיות הישראלית, את האתוס הישראלי, את הדברים של זיבוטינסקי ומנחם בגין שעליהם הוא גדל. בעיני אין ספק. לכן אני לא חושש מההשפעה של החוק הזה. הוא צריך כלים, תופי טס-טס על מנת לגבש אליו את המחנה שלו, המחנה הימני. זה גם מה שקורה היום: כתיבי האישום, אומרים שאשתו קיבלה שוחד כדי לשנות את הדיווחים בוואלה, והסעיפים נגדו הרבה יותר חמורים. נתניהו לא בוחל בשום אמצעי כדי: א. להישאר בשלטון ו-ב. כדי להישאר אדם חופשי. ממליץ לכם לקרוא את הביוגרפיה של בן כספית על נתניהו. רואים שם כמה האדם הזה באמת רואה את עצמו לא רק כנבחר, אלא ככזה שחייב להיות בראש מדינת ישראל, ושיש זהות מוחלטת לזוג הזה עם מדינת ישראל. זה לא ענין אידיאולוגי. הנושא הזה הוא קרדום לחפור בו והוא מצליח. המטרה שהוא מסמן זה קודם כל הציבור הערבי אבל גם אנחנו. הוא רוצה להיות מסוגל להגיד ערב בחירות: כל מי שלא אתי הוא בוגד. יש פה טקטיקת בחירות מסוכנת. הוא מצא חברים בעולם שעושים אותו דבר: אורבן, הממשלה בפולין וכמובן דולנד טראמפ. אני רוצה להגיד משהו לגבי הרשימה המשותפת: יש פה בחדר כמה חברים ערבים. הם אומרים לכם: כשמדברים על שותפות - בואו תקשיבו למה שהקהילה שלנו אומרת. הרשימה המשותפת היא לא בקונצנוס בציבור הערבי. יש כלפיה ביקורת מאד חריפה מהקהילה הערבית עצמה. הלוואי שהיה אכפת להם ממרצ והיו לוקחים אותנו בחשבון. הרשימה המשותפת, כמובן שצריך בכל רגעי המבחן של הרשימה המשותפת עמדנו לצדה. כשהייתי חבר בוועדת הבחירות המרכזית, כשהייתה עתירה לפסילה של חנין זועבי עמדנו שם וקראנו כן לפסילה של מרזל ולא לפסילה של חנין זועבי.

סאאידה מסארווה – למה? כן, תוציאו את האשה הזו מהרשימה המשותפת. אני לא בעדה. היא גורמת לנו נזק.

גליה גולן – הדיון הזה לא רציני. אנחנו במשבר.

אורי זכאי – צריך להגן על זכויות הקהילה הערבית וזכויות חברי הכנסת הערביים שמייצגים מיעוט בחברה הישראלית אבל יחד עם זאת לא צריך ללכת על כל גחמה של המשותפת. זו מפלגה פוליטית, יש לה סדר יום. אם יהיו צעדים שיהוו איום על המשך הייצוג שלהם בכנסת, כמובן שאנחנו צריכים להתייצב. לסיום אני רוצה לסיים באיחול מתפילות הימים הנוראיים: ותעביר ממשלת זדון מן הארץ.

יפעת סולל – לא מעניין אותי מה המניעים הנסתרים שמאחורי חוק הלאום. זה לא חשוב. מה שחשוב בימים האלה זה שאנחנו במלחמה על המהות היסודית של מדינת ישראל, שבעצם כל מה שאמור להיות יסודות המדינה הזאת הופך להיות רלוונטי לתקיפה ע"י השלטון. יש פה שלטון שמייצר, וזה לא רק נתניהו, שורה שלמה של הנהגה פוליטית שמייצרת לגיטימציה לשלטון פשיסטי מהגרועים שנראו בעולם. לגיטימציה אידיאולוגית שמפרידה על בסיס של דת. לגיטימציה אידיאולוגית שכופרת בעקרונות הדמוקרטיה שלא חושבת שזה חשוב. יש פה ממשלה שאין לה מה למכור לציבור והדבר היחיד הנותן לה לגיטימציה ומאפשר לה לשלוט זה לייצר שנאה, לייצר הסתה ולהגביר כל הזמן את המחלוקת. זאת לגיטימציה היחידה של הממשלה הזאת. היא לא מייצרת סדר יום מדיני אבל היא גם לא מייצרת סדר יום חברתי. אין לה שום מסלול שמקדם את אזרחי מדינת ישראל לשום מקום. אין לה שום דרך של תקווה. ופה הדבר היחיד שאנחנו יכולים לעשות זה לייצר את האפשרות של תקווה, לייצר חלופה שיש בה תקווה. והדרך הזאת יכולה להיות רק על בסיס שותפות אמיתית בין היושבים במדינה הזאת. לכן אני באמת חושבת שהיום יותר מתמיד החלוקה היא מאד ברורה: החלוקה היא בין מי שכופר בשוויון ובצורך של המדינה להיות משרתת של כלל אזרחיה, לבין מי שרוצה לייצר כאן מדינה שנותנת מענה לבני האדם שחיים כאן. היום יותר מתמיד אנחנו חייבים לייצר את השותפות הזאת היהודית-ערבית כאלמנט מרכזי של הפעילות המפלגתית והמסר המפלגתי. כי יש פה בעיני קו מפריד מאד ברור: הלנו אתה או לצרינו? אנחנו במצב של רדיפה. אנחנו על סף תהום. הדרך היחידה שאנחנו יכולים לדבר עם הציבור היא דרך של תקווה ודרך התקווה היחידה היא דרך שותפות. צריך להקים פה צוות שייקח על עצמו לייצר תוכנית פעולה מה עושים בהקשר של שיתוף הפעולה. לקרוא לאנשים מכיוונים שונים, מנושאים שונים ותחומים שונים של פעילות איך אנחנו מייצרים את התקווה הזו רק בדרך של שיתוף פעולה אקטיבי. זאת דרך הפעילות היחידה נגד השנאה וההסתה וזה הדבר היחיד שייצר שינוי.

אבי דבוש – אני קצת יותר אופטימי מתום. אני נאלץ לצאת בתום דברי כי יש דוכן בשדרות ואנחנו מדברים עם אנשים שם, בין היתר על חוק הלאום. וכבר היינו שם כמה פעמים ודיברנו עם אנשים מהרחוב על חוק הלאום, וכמו שאמר עיסוואי אף אחד לא מתעניין בדבר הזה. אדישים לגמרי. השאלה היא מה תפקיד ההנהלה בכללי ומה בנושא הזה ספציפית. דיברת על מטרה של ביטול החוק. אני מניח שרובנו בעד ביטול החוק אבל אם אנחנו אומרים שזו המטרה אז מה הערך המוסף של החברים פה? של הפורום הזה? הרבה מאתנו מעורבים בכל מיני תנועות ויש גם פעולה

פוליטית. אנחנו צריכים להיות גיבוי לפעולה הפוליטית. יש סיבה ויש ענין להגיש הצעת חוק לביטול חוק הלאום, אבל כמובן שאנחנו צריכים לבנות כוח פוליטי כדי שזה יצלח וכנראה לא יקרה בכנסת הנוכחית. לכן חלק מהדברים צריכה להיות פניה לציבור. כנראה שאנחנו מתקרבים לבחירות. זו הזדמנות לייצר מפקד הרבה יותר רחב, להגיד לאנשים שבעד ביטול החוק שיתפקדו למרצ כדי לתת לנו כוח לפעם הבאה. 5 מנדטים זה לא מספיק. אני מצטרף לקריאה לבניית שמאל יהודי-ערבי. צריך לחשוב מה זה אומר. דיברתי בעבר על ייצוג בסיעה בכנסת. אנחנו רוצים לראות הרבה יותר חברים ערבים. שמאל יהודי-ערבי אמיתי ולא מרצ שהיא שמאל יהודי עם נגיעות ערביות. שזו לא תהיה רק כותרת.

בעיני הבג"צ הוא מהכלים האזרחיים. אני לא חושב שתפקיד מרצ להגיש את העתירה. אני יכול לעדכן שמתארגנת עתירה מזרחית, של יהודים שמוצאם מארצות ערב ושפת האם שלהם ערבית, על הנושא של השפה הערבית בחוק הלאום.

ונושא פחות משמח דובר היום על סגירת ביי"ח במזרח ירושלים – נסגר גם בית חולים בעזה בעקבות הפסקת התמיכה באונר"א שממן את הגנרטורים שם. הולכים להיסגר עוד בתי חולים. זה אומר שאנחנו במצב קשה.

גליה גולן – אני רוצה להצטרף לדברי אבי על שותפות אמיתית. עבדנו הרבה על נושא של מגדר וזה די דומה.

אנחנו צריכים לעלות שלב בחשיבה. כי אנחנו ברגע היסטורי. אנחנו לא לבד. אנחנו מדינה קטנה. יש פולין, הונגריה ואולי גם ארצות הברית. אבל מה שקורה פה הוא מעל ומעבר כמה קולות יהיו בבחירות. אני יושבת כאן ואני כל הזמן חושבת לא רק על חוק הלאום אלא על כל החוקים האנטי דמוקרטיים שראינו בשנתיים האחרונות. העיקרי הוא כמובן חוק הלאום. אני מרגישה כאילו אני יושבת בשנות ה-30 בגרמניה. הויכוחים, הפרגמטיזם, מה כן ומה לא. אנחנו כבר שם. בתוספת השטחים וגירוש הפלסטינים מהשטחים שלהם. אבל זה מעל השיקולים הפרגמטיים. אני מצטרפת לאורך, אנחנו חייבים להיות בשטח ולהעלות את הדגל הזה. לא חשוב אם אנחנו חמישה חברי כנסת וגם אם אין לנו סיכוי. אנחנו חייבים להיות ברחוב ולצעוק את זה כי אנחנו יודעים את זה. תחשבו מה זה להיות יהודי בגרמניה בשנות ה-30. אנחנו שם. צריך להיות בכל מקום יחד עם הערבים. אי אפשר לשבת ולחשוב אם זה טוב עם הרשימה המשותפת.

אומימה (נצרת) – אני פה פעם ראשונה. כאזרחית ערבית אני לא הייתי צריכה את החוק הזה כדי להרגיש או לדעת שהדברים האלה קיימים. אנחנו נושמים אותם וחיים אותם בכל מישור ובכל מקום. אבל מבחינה פוליטית, היום המגזר הערבי, ובמיוחד הרשימה המשותפת נרדמו בשמירה. מה עשיתם לפני, או למה חיקיתם לרגע הזה? הרי הכתובת הייתה על הקיר. כל הפעילות שנעשתה אחרי החוק, זה גימיק תקשורתי ולא אמיתי. אני מרגישה את זה ברחוב. היום יש הרבה מה לחפש במפלגה ויש הרבה אנשים שהיום מאוכזבים, אכזבה מאוד גדולה מהרשימה, ואני אחת מהם. המגזר הערבי תלה הרבה תקוות ברשימה המשותפת. מרצ היא כתובת מקובלת מאד במגזר הערבי. קול שפוי שמקובל על הרוב. אני מקווה שנמשיך לפעול ביחד. הדברים שאמר עיסוואי לגבי המפגשים זה מאד יתרום. אני אחד מהאנשים שיש להם קושי עם הרשימה ולהגיע לעוד אנשים ולהיות במרקם.

גיורא ברעם – הייתי בגרמניה ונפגשתי עם קבוצת מטיילים ישראלים שכללה יהודים וערבים. הייתי מופתע ונראה שכולם מרוצים אחד מהשני. לפעמים אני חושב שהגישה של אנשים לרשימה המשותפת היא גישה גזענית. כשהלכתי לבקר את חוסנייה עם מות בעלה, אירחו אותי במשפחתה. אחד מהם הוא העוזר הפרלמנטרי של חבר הכנסת מטייבה. הוא הסביר לי באותות ומופתים למה צריך להתנגד לזכויות שוות להומואים ולסביות ואני אתו לא רוצה להיות שותף בפעילויות גם ליהודים וגם לערבים. אתם עושים דיסה אחת כאילו שכל הכבשים שוות. הייתי רועה ואני יודע להבדיל בין כבשה לכבשה. אתם מתייחסים כך לקבוצה של הרשימה המשותפת. יש שם כאלה שאני לא רוצה לעבוד אתם בשיתוף פעולה בגלל שהם מתייחסים לא בזכויות שוות לכל בן אנוש באשר הוא. עם איימן עודה כן אבל עם אחרים – לא. אני מתפלל שאתם לא עושים את ההפרדה הזו. אתם כל הזמן מגיבים.

עיסוואי פריג'י – איימן עודה אמר שכל קול שלא הולך לרשימה המשותפת הוא קול מזוהם. זה איימן עודה.

גיורא ברעם – אנחנו איבדנו את היוזמה בכל מיני גימיקים שהיה חבל לפרסם. אנחנו מגיבים על כל הדברים שביבי עושה אבל לא יוזמים כמעט כלום. למשל: לעשות בובה בדמות ביבי בצורה היתולית וסרקאזם כל התקשורת הייתה מצלמת אותנו. אני חושב שהגיע הזמן להקים צוות של מי שאחראי על השטח שיהיה קצת יותר מקורי. שיהיה עניין. מעניין אם נמצא משהו שיביא את התקשורת. אורך החשיבות של האירוע ביד מרדכי שכל שבוע אנחנו יוצאים אליו בעצם קיומו. שלחה לי שקד חומר הזמנה לקורס של שלום עכשיו ושלחתי את זה לבדואים שאני מכיר.

כולם צעירים אבל אני לא מאמין שיבואו הרבה. לפחות 7 איש אמרו שזה מענין אותם והם ישתדלו להגיע. זה לא הכל אבוד. כשמדברים על 89% מאושרים, כש-25% הם ערבים, הרוב המוחלט של הערבים היה נגיש לכולם בארץ ותמך בזה שהמצב מצוין. החלפת השלטון מחייבת את הערבים, גם אחוז ההצבעה שלהם היה כמו האחוז הכללי – 25 חברי כנסת היו ערבים. האחריות של הערבים כלפי עצמם הייתה להביא את כולם להצבעה בכנסת. אחוז ההצבעה שלהם כל כך נמוך שהאשמה העיקרית על זה שאנחנו לא מסוגלים להחליף את השלטון זה חוסר היכולת של ההנהגה הערבית להביא את הערבים להצבעה, לפחות כמו האחוז של היהודים.

מוסי רז – הנתונים שלך מופרכים.

יניב שגיא – מוסי אתה צודק.

גיורא ברעם – שותפות יהודית-ערבית. אני בשותפות יהודית-ערבית יכול להביא רק את היהודים. יש מי שצריך לקחת את האחריות להביא את הערבים. הקריאה של גליה לשותפות אמיתית היא קודם כל קריאה לערבים: תבואו לשותפות אמיתית ואל תשאירו את היהודים לבד.

טלי גורן ספיר – כרסום הערבים ההומניסטיים באים לידי ביטוי במקומות רבים בעולם ולא רק במדינת ישראל. אבל לנו למרצ יש תפקיד לעודד את הערבים ללכת לבחירות, גם לבחירות המוניציפאליות. זה שהם מחרימים את הבחירות המוניציפאליות זה לא ברור. למה לעשות את זה? אתם יכולים להשפיע. השאלה אם מרצ ואנחנו ההנהגה רואה בעצמה תפקיד, לא כמו שגיורא אומר שזו הבעיה שלהם, האם אנחנו רואים תפקיד להיות חלק, לרתום אותם להיות חלק מהשמאל במדינה, כמו שמוסי אומר אין דרך אחרת. כדי להגיע בישראל למיזוג אפשרויות צריך לדעת עברית. אני עכשיו חלק מתוכנית שיוזמו בגבעת חביבה "יהיה בסדר" מלמדת בבתי ספר ערבים עברית מדוברת. זה לא במקום שיהיה כתוב גם בערבית. אני מקווה שמה שאנחנו כאן מדברים הוא לא רק להגיד את דעתנו. אני חושבת שצריך גם לחשוב איך יבוא לידי ביטוי בקול רם מה שאנחנו אומרים כאן. ניסחתי כאן הצעה: "הנהלת מרצ יוצאת בקריאה מתוך ההיסטוריה היהודית של מיעוט נרדף שתפקידה של מרצ להתנגד באופן נחרץ לשיסוי הנורא בין אזרחיה של המדינה ותעשה פוליטית וציבורית, בכל מקום ועל כל במה כל מה שאפשר כדי ליצור שיתופי פעולה בין הציבור היהודי לציבור הערבי אזרחי המדינה הזאת". צריך לצאת עם משהו אמיתי.

דרור מורג – אני חותם על כל המאבק שלנו בחוק הלאום. אני חותם על המאבק בגזענות. אני חושב שלא הרבה אנשים כאן בחדר אירגנו הפגנות עם חד"ש לאורך השנים, כשהייתי מזכ"ל. למרות כל הקושי שהיה אתם. אני בעד צעידה משותפת. אני בעד שיצאו עם דגלים, הכל בסדר ואין לי עם זה בעיה. אבל המאבק שלנו קשור לשוויון נגד הכיבוש – שם אני חלוק. בפועל אני בעד. אבל אסור לשפוך את התיוק עם המים. כל מה שאנחנו עושים אנחנו עושים כי אנחנו ציונים. אנחנו מפלגה ציונית. אנחנו מפלגה פלורליסטית. אין לי בעיה עם זה. אבל בסוף אנחנו מפלגה ציונית וזה המצע שלנו. ככה קמנו. זאת הסיבה שאנחנו מיוצגים במוסדות הלאומיים. מה שקרה לנו עם חוק הלאום זה שיש חברים שלקחו את זה צעד אחד קדימה ומנסים ע"י קביעת עובדות בשטח להפוך אותנו למפלגה לא ציונית. אני לזה לא מוכן לתת לזה יד ולשתף עם זה פעולה. הנייר הזה (של הפרוורם לקידום שותפות פוליטית) לא אושר מעולם ואי אפשר להשתמש בקומבינות ולאשר את זה בדיעבד כך שיהפוך להיות נייר רשמי של המפלגה כי הנייר הזה הוא חיסול הציונות של המפלגה ברגע שיצא לתקשורת. להיות בשטח ומתחת לשולחן – אני לא מוכן להיות. אני מוכן לקיים דיון רציני ואמיתי על השולחן. אפשר לנהל דיון על השולחן על המצע וזה בסדר גמור. בואו ננהל את הדיון הזה על השולחן ובמוסדות המפלגה. אני לא מוכן שבגלל הלהט של חוק הלאום ואני בעד המאבקים והכל – אבל יש במסמך הזה כדי לשנות את יסודות המפלגה.

אבי עופר – אני מצטרף לאבי דבוש ולגליה וגם לאחרים. עת למעשים. ראינו השנה דבר אחד שדי הצלחנו בו – המאבק נגד גירוש מבקשי המקלט. די הצלחנו במאבק הזה. עצרנו לעת עתה את הגירוש, עשינו ועדיין עושים כל יום מעשים למען מבקשי המקלט. אותו דבר צריך ליישם לגבי מה שאנחנו עושים לשאר הנושאים ובראש ובראשונה – חוק הלאום. מעשים של חזית משותפת, פעולה משותפת יהודית-ערבית כל אחד מתוך מקומו, אבל פעולה ממשית משותפת. צריכה לצאת מפה הצעת החלטה שתכלול הצהרה לגבי המעשים.

אבי בוסקילה – לגבי מבקשי המקלט – אני לא חושב שניצחנו. אמנם עצרנו את הגירוש אבל דרום תל אביב מוזנחת ונראית כמו גיהנום. יש לנו תפקיד משמעותי. יש לנו עוד הרבה עבודה בדרום תל אביב ולא מספיק העבודה היפה שנעשית בקליטת המשפחות. לנו כמפלגה יש תפקיד אקוטי. לגבי שותפויות יהודיות-ערביות – אני נמצא בלא מעט פורומים שעוסקים בזה בימים האלה בממש, מהשותפות הישראלית. חשוב להגיד שיש יוזמות שמתקיימות על השולחן ואנחנו לא

צריכים להמציא שום דבר, לא צריך לייצר עוד פורום שיכתוב מסמכים. אנחנו יכולים לחבור ל"עומדים ביחד", אנחנו יכולים לחבור ל"ברית הישראלית". יש לי רשימה של ארגונים שכבר פועלים ואגב, שמשותקים לעזרה מפלגתית. לגבי כן משותפת לא משותפת – אני חושב שאנחנו לא צריכים להיות הכוח המגן של המשותפת. אנחנו צריכים לאתגר את המשותפת. כי אם התחושה בציבור הערבי שהמשותפת הפקירה את עמדת השמירה שלה, כפי שצינינו כאן, התפקיד שלנו לאתגר את המשותפת – בואו אנחנו נהיה במקומות האלה. בואו נגרום למשותפת לחשוב מה היא לא עושה בסדר בתוך המרחב הזה.

אני לא בטוח שאני מרגיש צורך שנצא מפה עם החלטה אחת שאומרת מה דפוס ההתנהגות שלנו כמפלגה ושל חברי הכנסת שלנו. אני מניח שהם מספיק רציניים להחליט בעצמם מה נקודת הפתיחה שלהם ומה נקודת הסיום שלהם. מרצ גם ככה מתחילה גבוה את ההזדהות היהודית-ערבית. וכל חבר כנסת יודע לקחת לעצמו את הדלתא הנדרשת ומידת המעורבות שלהם. כהחלטה גורפת – אין לזה מקום. זה התפקיד שלנו כמפלגה הוא להרחיב את היריעה בתוך המקום הזה. הדיון כאן נשמע כמעט פטרוני – יושב פה רוב יהודי ומנהל דיון על מה צריך לעשות בשביל הערבים – זה כמעט פטרוני.

אני בעד לקדם את הדיאלוג הזה. הדיאלוג צריך להיות מובל ע"י המיעוט ולא ע"י הרוב. ואני חושב שאם אנחנו רוצים לקיים דיון רציני על הנושא הזה, צריך שיהיה רוב ערבי של פעילי המפלגה. אנשים שהם חלק מאתנו והם יחשבו איך צריך לבנות את תוכנית הפעולה.

אמילי גרינצווייג – אחת ההצעות שעלתה במסמך הזה היא לתרגם את כל המסמכים של מרצ לשפה הערבית. לפחות את השלטים של מרצ. כמו שאת השלטים של מצעד הגאווה החלטנו לכתוב גם בערבית וגם ברוסית.

ניב שגיב – אנחנו כן נסיים את הדיון כאן עם הצעות/החלטות שעלו כאן. הנהלת מרצ היא פורום שלא מקיים דיון רק לשם הדיבייט. אנחנו קובעים כאן מדיניות וקווים לפעולה ולשם כך אנחנו מתכנסים כאן. עלו הרבה הצעות. אני מקריא את ההצעות שלקחתי מהדוברים השונים.

החלטות הנהלת מרצ ביחס לחוק הלאום – סיכום דיון בהנהלה מיום

13/9/2018

מבוא:

חוק יסוד: "ישראל מדינת הלאום של העם היהודי" מעלה לרמה חוקתית גבוהה ומשוריינת את זהות המדינה כמדינת לאום יהודית, מבלי להעלות לאותו מעמד גם את זהותה הדמוקרטית ואת עקרון השוויון בפני החוק. המסר הוא של אזרחות שאינה שווה ביחס ליהודים ולמי שאינם יהודים. המסר לאזרחים הישראלים שאינם יהודים הוא שהמדינה אינה ביתם ואינה שלהם. חוק זה נוגד את כל ערכיה של מרצ ומהווה איום אמיתי על עתידנו. הנהלת מרצ רואה את ההיסטוריה היהודית כמיעוט נרדף כמחייבת את הרוב היהודי בישראל לשמור על זכויות המיעוט ועל השוויון המלא בפני החוק. נפעל באופן נחרץ כנגד השיסוי הנורא בין אזרחיה של המדינה ונפעל פוליטית וציבורית ליצור חברה משותפת ושוויונית בישראל.

לאור זאת:

א. הנהלת מרצ קובעת שמרצ תפעל לביטול חוק הלאום

- ב. מיד לאחר חזרתה של הכנסת לפעילות יגישו חברי הכנסת של מרצ הצעת חוק לביטול חוק הלאום. צעד זה מתווסף לעתירה שהגישו חברי הכנסת לבג"צ לביטולו של חוק הלאום.
- ג. מרצ תפעל לשמור על מחאה ציבורית עממית שלא מוכנה להשלים עם חוק הלאום
- ד. מרצ תתייצב ברחוב, תחבק ותתחבר, באמצעות מפגשים ואירועים שונים, אל המיעוטים שהחוק פוגע בהם – המיעוט הערבי, הדרוזי והבדואי.
- ה. מרצ מכבדת את הזכות של המיעוט להביא את דברו ולפעול כנגד חוק הלאום בכל מקום, בארץ ובחו"ל.

שוש ערער – צריך לשים את זה כהקדמה.

ניב שגיב – אני רק רוצה לציין: שומעים אותי לפחות 4 שנים קורא לשותפות יהודית-ערבית פוליטית. זה לא הדיון היום. זה חלק מדיון שיהיה לנו ולכן הוא גם לא חלק מההחלטות.

יניב שגיא – עוברים לדיון על תקציב הבחירות המוניציפאליות

תמי זנדברג – אני רוצה לפתוח את הדיון, כי אנחנו בתוך קמפיין בחירות ואנחנו מחויבים להציג את התקדמותו (ראה דיון קודם). בדיון הקודם הוצגו העקרונות והיישובים. כאן באנו עם התקדמות אל תוך הקמפיין – שני דברים מרכזיים. אחד יוצג ע"י דרור, מנהל המטה המוניציפאלי ותומר, מזכ"ל מרצ - זאת רשימת היישובים הסופית. וכמובן חלוקת התקציב בין הסניפים. דבר שני – קמפיין שחלקו נחשף וחלקו יגיע בהמשך. בדיון הקודם הצגנו שחלק מהמהלך הזה נועד להדגיש את שותפות הערכים והזהות הערכית והפוליטית בין מרצ הארצית ומרצ המוניציפאלית אני מזכירה לכם שאנחנו בין המפלגות היחידות, ובטח בפריסה הזאת, שמתמודדת תחת השם מרצ עם האותיות מרצ ותחת רשימות מרצ ועם הפתק מרצ בלמעלה מ-30 יישובים למעט מקרים מאוד בודדים. ולראשונה בתולדות מרצ, בעבר היו לנו יותר חריגות מהשם, הפעם יש לנו כניסה מתחת למטריה של מרצ, גם הטייטלים וגם הפוליטית-ערכית. לקראת החגים ליוונו את זה בקמפיין מטריה. הכותרת: כל מה שחשוב לך הוא מרצ. הוא מלווה אג'נדה אזרחית / מוניציפאלית, בייחוד בתחומים רלוונטיים, כמו: שבת, שחיתות, להט"ב, ועוד נושאים שחלקם לקוחים מתוך העשייה הפוליטית לאומית שלנו. חלקם יש להם נגישות והקשר לתחום המוניציפאלי וחלקם מוניציפאליים פרופר. הקמפיין הזה יש לו כמה זרועות: אחת התחילה לקראת החג ובפעילות שטח – בערים השונות. הכותרת הייתה "לשנה הבאה" – איחולים שלנו לשנה הבאה ברוח ערכי מרצ. קמפיין ת"א-יפו יצא היום. יש לנו קמפיין שרץ בפייסבוק. יש כרזות שמיועדות לפייסבוק שיעלו היום-מחר לפי הנושאים. סיכות - אחת ההצלחות מהבחירות הקודמות שמלוות אותנו עד עצם היום הזה – סיכות. הן עברו שדרוג והן בדרך הנה מסין. יש 14 אייקונים. הרעיון של הקמפיין הזה לבטא את השותפות הערכית של מרצ כמה שהיא מייצגת עבור הציבור לבין הריצה המוניציפאלית. המותג שלנו מרצ נמצא כמעט ב-30 ערים. ובעצם מייצג את אותם ערכים של מרצ.

2: 17

תומר רוזניק – (מוקרנת טבלה על המסך). מוצגת כאן טבלה עם רשימת היישובים שכרגע אנחנו מתמודדים בהם. הרשימה עדיין לא סופית. עד ה-26/9 מותר להגיש רשימות. ולכן ייתכנו עוד שינויים. כרגע מתמודדים ב-24 יישובים שמוצגים בטבלה. לפי מה שהתבקשנו בישיבה הקודמת, הצגנו את התקציב ההתחלתי בעמודה אחת ואת התקציב הנוכחי בעמודה נוספת. בחודש ספטמבר על בסיס סקרים שערכנו עשינו בחלק מהסניפים תוספות, חלקן תוספות אחידות. ובסניפים שבהם הסקרים הראו שינוי משמעותי – עשינו התאמה. לדוגמה: רעננה. חלק גדול מהסקרים עדיין לא בוצעו ולכן ייתכנו עוד שינויים. השורה התחתונה: אנחנו כרגע מתנהלים לפי שני מדדים: כל המימון שלנו הוא על בסיס מקדמות ומתבסס על הערכה של כמה נקבל. כרגע ההערכות שלנו מדברות על 2.8 מיליון ₪. זה צפי בלבד. על בסיס זה עבדנו. זה בנוי על תקצוב. יש תקציב שהולך שירותים לסניפים: 5.3 מיליון ₪. תקציב המטה המרכזי: ראיתם את החוברת שצורפה להארץ? זה הכל שירותים לסניפים. השארנו "כרית ביטחון". ייתכנו עוד שינויים. המטה המרכזי תופס חלק נכבד מההוצאות. סך ההוצאות: 1.6 מיליון ₪, דומה למה שהיה בפעם הקודמת. בכל זאת המחירים התעדכנו ב-5 השנים שעברו. בקודם – 4.5 מיליון ₪. ניהול המטה המוניציפאלי זה סוג של העמסה חשבונאית – חלק גדול של עובדי המפלגה עובדים רק למטה המוניציפאלי. עלות השכר שלהם מועמסת על המטה המרכזי. ייעוץ משפטי – נפרד למוניציפאלית, הנה"ח – ייחודית למוניציפאלית. מעסיקים חברה חיצונית "החשבוניה" שמספקת את כל שירותי ניהול החשבונות. זה תהליך שנמשך חודשים רבים אחרי סיום מערכת הבחירות. גזברות – עובדת מול הסניפים, רואה חשבון, סקרים – העלות לא סגורה (260 אלף ₪). מקווה שייגמר בקצת פחות. הסקרים הם על חשבון המטה המרכזי כי זה משמש לנו כלי לקביעת תקצוב. אם סניף רוצה לעשות סקר – הוא עושה את זה על חשבונו. הסקר הוא שלנו ואנחנו קובעים מה שואלים בו והוא מכוון לתקצוב. לגבי הסקרים – מחיר הסקר הוא אחד, מה שמשפיע על המחיר הוא גודל המדגם ולא גודל היישוב. תתפלאו – אבל קל יותר לייצר סקר ביישובים גדולים כי קל יותר ליצור מדגם מייצג. ניהלנו מו"מ ארוך וממושך עם חברת הסקרים. מערכת מידע, היא יקרה אבל היא זולה ביחס למערכות אחרות. הרכש של מערכת המידע המרכזית הוזילה את העלויות כי אם כל סניף היה צריך לרכוש לעצמו מערכת כזו זה היה הרבה יותר יקר. טיוב הנתונים – העלות יחסית זולה. זה קריטי לסניפים שלנו. היינו צריכים לקבל מספרי טלפון כי ספר הבוחרים הוא ללא מספרי טלפון ניידים. ביטוח – עלות משוערת עלול לעלות עוד. ציוד משרדי, ציוד תקשורת שרובו היה בתקופה הפרה-קמפינית (בחודשים פברואר-יולי). קמפיין מרכזי – און-ליין, אוף-ליין ודיגיטל, בין היתר החוברות שחולקו בעיתון, הסיכות שהוזמנו – זה ישמש את כל הסניפים. קמפיין מרכזי דיגיטל – הכרזות שראיתם. לחלק מהסניפים העברנו שאלונים, לא בדיוק סקרים, על חשבון המטה המרכזי דיגיטלי שביצעו מיפוי. ימשיך עוד קמפיין בחודש אוקטובר.

עד עכשיו הוצאנו 230 אלף ₪.

תמי זנדברג – בתקופת החגים פרסמנו קמפיין עוטף שמיועד לבטא את הזיקה בין מרצ וערכיה ברמה הארצית לבין מרצ וערכיה ברמה המקומית: משבת ומרכולים, עד נגישות שזה חוק שעבר בכנסת, ועד כל דבר שלא יהיה. מבחינה חשבונאית החלקים הרלוונטיים למוניציפאלית תוקצבו ע"ח המטה המוניציפאלי והחלקים שלא ע"ח התקציב השוטף של המפלגה. הקמפיין מטרתו הייתה להדגיש את הקשר. השפה הגרפית היא אותו דבר גם בקמפיין המוניציפאלי וגם בכללי. הערכים חלקם מוניציפאליים – כמו חוקי עזר, בע"ח וחלקם חצי חצי – נגישות ושבת וחלקם פרופר כמו שאלות של חוק הלאום. הכוונה היא שיהיו כמה שבועות שיראו את מרצ בחוץ על שלל ערכיה ומסריה ומה שהיא מייצגת. מבחינה חשבונאית ההוצאות חולקו. זה משרת אותנו עכשיו בתקופת הבחירות.

דרור מורג – אני רוצה להדגיש כמה דברים:

יש הבדל בין הנה"ח לגזברות – הנה"ח זה 3-4 מנהלי חשבונות, 1 שעושה משכורות, הם עובדים כ-8 חודשים. מערכת הבחירות מבחינה זו לא מסתיימת ב-30 לאוקטובר אלא נמשכת עד ביוני 2019 כשאנחנו מגישים את הדוחות ובאופן סופי בסוף 2019 אחרי שאנחנו מקבלים ממבקר המדינה את התוצאות של הדו"ח ויש לנו עוד התנהלות ודין ודברים לאורך כל 2019. הייעוץ המשפטי המוניציפאלי מלווה אותנו עוד שנה שלמה עד קבלת דוחות מבקר המדינה. העבודה הבסיס שלה במשך חודשי הקמפיין אבל היא נמשכת עוד לאחר הקמפיין כי יגיעו קנסות (לא כולם כל כך ממושעים ותולים שלטים איפה שאסור). עושים מו"מ עם העיריות להורדת הקנסות. תקציב המטה המרכזי – כאמור הערכת המנדטים זו הערכה שלנו, היא טובה כמו הערכה של כל אחד אחר אבל אנחנו עשינו אותה. זאת הערכה שלנו כמה מנדטים יהיו בכל יישוב ויישוב ואנחנו כמובן מקווים שנטעה למעלה. חלק מההערכות מבוססות סקרים וחלק מההערכות הן לפי אינדיקציות מהעבר – אם יש לנו חבר מועצה נוכחי ומה האחוז שלנו בכנסת. בחלק מהמקומות גם לא ביצענו סקרים, כמו פרדס חנה, למשל. מקום מאד קטן, התקצוב לא גבוה. זאת דוגמה שהצבעה למרצ היא הרבה יותר גבוהה מהמוצע הארצי לכנסת. לקחנו סיכון שבשביל מנדט צריך יחסית מעט קולות וסיכנו כמות מסוימת של סכום. יש מקומות שהסיכון הוא הגיוני ויש מקומות שההסתמכות שלנו היא באופן מלא על הסקר ואנחנו אפילו עושים החמרה. איפה עושים החמרה? הכלל שלנו: קודם כל תקצוב שוויוני לכל הסניפים, דבר שיושבת הראש קבעה באופן חסר תקדים. יש נוסחה שוויונית. הנוסחה אמרה את הדבר הבא: אחרי שביצענו הערכת מנדטים, למשל: רעננה 3-4 מנדטים. ביצענו הערכה מקומית של 3 מנדטים. אחרי שביצענו את ההערכה הזאת אנחנו יודעים כמה שווה מנדט ברשות המקומית רעננה. יש מודד לפי בעלי זכות בחירה ביישוב. לפי זה אנחנו מעריכים כמה כסף נקבל חזרה כשייכנסו 3 מנדטים, כמה כסף המפלגה תקבל חזרה מהמדינה עבור אותם מנדטים. אם נקבל רק 2 מנדטים – אנחנו בבעיה אבל אם נקבל 4 מנדטים – נרוויח. אבל בשה"ח הארצי זה יתאזן. לכן היינו מאד שמרנים. כדי להמשיך את השמרנות הזאת הוספנו לעצמנו עוד משוכה מסוימת: קבענו שברגע שאנחנו קובעים את מספר המנדטים המוערך – אנחנו לא מעבירים את כל הסכום לניהול המקומי של ראש הרשימה (ראש הרשימה הוא הסמכות שלנו במטה המרכזי) אלא גזרנו מזה 20% ככרית ביטחון ולמעשה תקציב הסניף עמד על 80% מההערכה שלנו לגבי מספר המנדטים באותו יישוב. זו עוד בקרה שלנו לוודא שבמישור הארצי, אם תהיינה נפילות כאלה ואחרות ה-20% זו כרית הביטחון כדי שלא נסיים את הבחירות עם גרעון. אנחנו רוצים להגיע לבחירות לכנסת מאוזנים. מה-80% הללו, תקציב הסניף, 20% מתוכו הולכים למטה המרכזי. 60% הולכים לסניף. המטה המרכזי נותן שירותים שהסניף היה צריך לקחת בעצמו. זה נכון שיש סניפים שתרמו יותר. ברור שה-20% של תל אביב גדול מה-20% של רעננה. אבל זה המחיר שכולנו משלמים כדי להיות מתחת לאותה מטריה ואותה אחריות ואותו חשבון בנק. כן, הסניפים הגדולים תרמו קצת יותר למטה המרכזי מהסניפים הקטנים. היינו מאד שמרנים. אני בטוח שהרשימה בתל אביב ובירושלים לא היו מרוצים מהשמרנות שלנו. זה בסדר גמור.

בחודש ספטמבר עשינו הערכה מסוימת לגבי חלק מהסניפים והחלטנו שלגבי הסניפים הקטנים אנחנו נותנים בכל זאת תוספת של 10%. יש כמה סניפים יוצאי דופן: אשקלון, שקבענו שהתוספת הזו תינתן רק לאור סקר שאנחנו כרגע מבצעים אותו. באשקלון יש מנדט גדול. יש הרבה אנשים באשקלון. בפעם שעברה הפסדנו באשקלון ולא קיבלנו את הכסף חזרה. החלטנו לא לקחת סיכון. יש לנו שם נציגות פעילה שרצתה להתמודד שוב למרות שלא הצליחה בפעם שעברה ולא קיבלנו את הכסף חזרה. לא הגענו אפילו לחצי מנדט. הלכנו לקראתו. הוא קיבל סכום ראשוני של 50 אלף שקל. שמנו דגש על הפרסום, שלטים ופלייארים. בספטמבר נעשה סקר – אם יהיה מנדט מתקצבים ב-150 אלף שקל. אם אין מנדט – לא מוסיפים אפילו שקל אחד. תוצאות הסקר יתקבלו רק בשבוע הבא.

טלי גורן ספיר – יש שם השומר הצעיר סניף גדול. אתם נעזרים בו?

דרור מורג – עוד סניף שנתנו יותר מ-10% זה רעננה. הסקר שלנו צפה 3-4 מנדטים ואנחנו יוצאים בעוד סקר בשבוע הבא ברעננה כדי לאשר את ממצאים האלו. לא בכל המקומות אנחנו עושים שני

סקרים. בירושלים הסקר הראשון הראה יותר ממנדט. אמנם לא שני מנדטים כמו שהיה. יחד עם זאת, הסיכון הפוליטי בירושלים גדול מאד

????????? – הסקר הראה יותר משני מנדטים – שני מנדטים ושליש.

דרור מורג – אני לא זוכר שני מנדטים ושליש. אני זוכר מנדט וחצי. אבל זה לא משמעותי לתקצוב. כשיש סניף, שבו מנדט שווה 1.2 מיליון ₪ - אנחנו לא יכולים לקחת את הסיכון. בירושלים יש סיטואציה לא פשוטה של החמש שנים האחרונות. בשלב זה אנחנו לא יכולים לקחת סיכון. אנחנו רוצים לראות את זה קורה גם בסקר השני.

????????? – קיבלנו 7%. זה יותר משני מנדטים. מנדט זה 3.33.

תמר זנדברג – יש עוד סקר שבדרך. אם הוא יראה מגמת עליה.

מוסי רז – אני לא מתווכח על שאלת הנאמנות כי ירושלים זה המקום הכי מסוכן כי הוא היישוב הכי גדול. אבל פה תכננו סקר.

דרור מורג – אנחנו לא יכולים לסכן שני מנדטים. זה סיכון גדול מדי. כל האינדיקציות והסקר מראה שזה סיכון. החלטנו שלא מסכנים שני מנדטים.

תמי זנדברג – יש פה דיון וכל אחד יכול לומר את דברו. אני רוצה לחזור על העקרונות: א. שווינוי לכולם ללא הטיה פוליטית. ב. יש כמה אינדיקציות, ככל שהסיכון הכלכלי גדול יותר כך הזהירות גדולה יותר. זה נכון במיוחד על תל אביב וירושלים, אולי עוד רעננה. כל היתר יש צמיחה משמעותית בתקצוב. ירושלים בגלל משנה הזהירות, היה סקר אחד ויש סקר שני שתוצאותיו עדיין לא התקבלו, בין היתר כדי לראות מגמה. אנחנו מאד רוצים שסניף ירושלים יביא שני מנדטים ויותר, אבל כיוון שיש סיכון גדול מאד, זה מחייב משנה זהירות. בין מנדט לשניים בבחירות זה אפס או אחד והתקציב בהתאם. בניגוד לזה תקציב בחירות שמתכננים אותו שמגיע מקופה כללית – יש ביניים. יש כאן תוספת לירושלים זה גם תלוי בסקר. הסקר הוא אינדיקציה חשובה אבל לא יחידה. נלקח בחשבון גם המציאות הפוליטית. בניגוד לבחירות הקודמות, יש דווקא סיטואציה מעניינת בירושלים בגלל הרשימות החילוניות שמתמודדות לראשות העיר שהן היוו תחרות משמעותית למרצ בבחירות הקודמות, הפעם דווקא בגלל שעופר ברקוביץ הפך להיות מתמודד ריאלי ופתאום נזהר בדבריו, אז יש פה סיטואציה מעניינת. גם התוספות יהיו בהתאם. זה בתיאום עם ראשת הרשימה של ירושלים וגם עם יו"ר המטה. בפער שבין ה-1.2 מיליון יש גם אפשרויות ביניים ועם התקדמות הסקר הנוסף והמגמות שיהיו – ננסה לעשות התאמות בהתאם. לא נקבל את כל מה שנרצה. בכפוף לסיכונים, גם רעננה וגם רמת השרון, גבעתיים, רמת גן. יש כאן מסגרת שמאפשרת מצד אחד לעשות קמפיין טוב ומצד שני לשמור על המסגרת הכללית ועל הזהירות שנקטנו בה. אני מזכירה לכם שלפי חוקי המדינה החדשים, מפלגה יכולה לקחת הלוואה אך ורק מהמדינה כדי לממן את פעילותה. אין יותר הלוואות מבנקים. תנאי הלוואה הזו הם שאתה מחזיר אותם מהתקציב השוטף, אבל ברגע שמכריזים על מערכת בחירות נוספת – המקדמה הראשונה שמתקבלת למערכת הבחירות הבאה קודם כל הולכת לכיסוי החוב והגרעון שיש לך. המשמעות היא שכל גרעון שיוצר במערכת הבחירות הזאת אוטומטית ירד מתחילתה של מערכת הבחירות הבאה שתהיה מערכת הבחירות לכנסת. ומכיוון שהשנה צפויות בחירות באותה שנה ולא יהיה לנו מספיק זמן להחזיר את החובות, קבענו לעצמנו כלל שאומר המטרה היא לסיים ללא גרעון ככל האפשר ואני מקווה שנעמוד בזה.

דרור מורג – שיטת התקצוב, אני רוצה להדגיש אותה, עפ"י תקנון המפלגה, יו"ר המטה המוניציפאלי ומזכ"ל המפלגה קובעים את התקציב. הבאנו אותו לוועדת המעקב התקציב. היא תקבל עכשיו גם עדכון על כל התוספות האלה. אז הנושא הזה יש לו תהליך ויש מוסדות שהדברים האלה מובאים לדיון. זו הדרך ושם הוא מאושר (להבדיל מהתקציב השוטף).

בירושלים, למרות שלא קיבלנו עדיין את תוצאות הסקר השני, ובגלל התוצאות הטובות יחסית של הסקר הקודם החלטנו להוסיף 100 אלף ₪ בשלב זה ולקוות שהסקר יאשש את זה ואז נוסיף עוד 50 אלף ₪. הצד השני של המשוואה של הסקרים, האינדיקציות הנוספות, אני בוחר לא להיכנס לעניינים הפנימיים של סניף ירושלים, אבל יש עוד אינדיקציות. הצד השני של המשוואה הוא תקרת ההוצאות של המפלגה. תקרת ההוצאות של המפלגה היא 8.4 מיליון ₪. התקרה הזו היא גובה המקדמה שלקחנו. זה לא אומר שאת כל המקדמה אנחנו יכולים להוציא. אני רוצה לחדד את העניין הזה כי זה מהות הסיפור. כשיש לנו מסגרת הוצאות אנחנו לא יכולים לחרוג ממנה. כל שקל מעבר ל-8.4 ירד מהתקציב השוטף או יגדיל את הגרעונות. אז צד אחד של המשוואה זה מסגרת ההוצאות. הצד השני של המשוואה זו הערכת הסיכויים. זה עובד יחד. גם

אם עכשיו היה לנו סקר בת"א של 10 מנדטים ובירושלים 5 מנדטים – לא היה לנו כסף מאיפה שלם. לא יכולנו לתקצב את זה.

מיטל להבי – אי אפשר לקחת ערבויות?

דרור מורג – לא. יש למימון מפלגות מהכנסת יתרונות וחסרונות. היתרונות, שלא היינו צריכים הצהרות למקדמות. יש יתרונות שהמקדמות של המפלגה הן על פי חברי כנסת וזה נותן בדרך כלל יותר. אבל החסרונות – שאי אפשר לקחת יותר. בסוף הבחירות המוניציפאליות אם לא נכניס 8.4 מיליון ₪ נצטרך לקחת הלוואה, וזה אומר להגיע לבחירות לכנסת עם גרעונות ואת זה אנחנו לא רוצים כי אנחנו לא רוצים להרוס את הקמפיין שלנו לכנסת. זה אומר שאנחנו במסגרת.

מיטל להבי – אחרי שעשית את כל התוספות התקציביות, אז כמה נשאר לך?

דרור מורג – לא נשאר לחלק. זה מה שאני מסביר.

תמי זנדברג – מיטל, יש מקדמה מה שאת מקבלת ואם לצורך הענין נקבל פחות ממה שאנחנו מצפים נצטרך להחזיר.

מוסי רז – התשובה לשאלה שלך (מיטל) ההבדל בין המקדמה לבין התקציב שלך הוא 643 אלף ₪.

דרור מורג – לא. אתה טועה. זה מיליון ₪. יש כסף בקופה. קיבלנו את המקדמות. אנחנו לא יכולים להוציא אותן בלי להיות בטוחים שהוא יחזור. אז כרגע ההערכות שלנו מדברות על 8.2 שחוזר.

כרגע אנחנו מוציאים בנטו של הסניפים 5.3 מיליון ₪. המטה המרכזי שהוא גם הוצאות של הסניפים – 1.6 מיליון. סך הוצאות ללא תוספת נשים – 6.9 מיליון. אלה הן הוצאות שלנו. צפי הכנסות – 8.2 מיליון ₪. זה על סמך הערכות המנדטים שמבוססות על כל האינדיקציות. אם נקבל את ה-8.2 מיליון הזה והוצאנו את 6.9 – תיאורטית אנחנו ברווח של 1.2 מיליון, אבל זו כרית הביטחון השניה שלנו. 1.3 זו כרית הביטחון. אם בסוף ההכנסות שלנו לא יהיו 8.2 אלא רק 7.5 בלבד עדיין הוצאנו פחות מזה ויש לנו מרווח ביטחון ואנחנו לא בגרעון. כל שקל שנוסיף עכשיו לסניפים יבוא בתוך כרית הביטחון. למשל סניף תל אביב עוד לא קבענו את גובה התוספת. כל סכום שנוסיף עכשיו יקטין לנו את כרית הביטחון. זה סיכון אמנם מחושב אבל סיכון. אנחנו רוצים להצליח בבחירות.

תוספת נשים – עשינו הערכה של מנדטים. אם בירושלים אנחנו מעריכים שיהיה לפחות מנדט אחד אז יהיה תקצוב. כי בראש הרשימה עומדת אשה. 15% תוספת בירושלים. גם כאן אנחנו לא מחשבים את כל התוספת אלא רק 60% מרווח ביטחון. כל התוספות של הנשים ביחד מגיע לכ-600 אלף ₪. אם נקבל את כל זה – יהיה למפלגה רווח של כ-400-500 אלף ₪. אני מזכיר שאת התוספת הזו נקבל רק בין אוגוסט לדצמבר 2019 אחרי שיסתיים דו"ח המבקר. זה אומר שאי אפשר לבנות על זה וקרוב לודאי שכבר יהיו הבחירות לכנסת. אז בגלל זה קבענו עוד כלל לגבי תוספת נשים: ביקשנו מהסניפים השונים לעזור לנו ולמצוא ספקים שמוכנים לקבל את הכסף בשוטף+שנה. ואיפה שהיה ספק שהסכים לקבל את הדחיה – הסניף קיבל את התוספת הזו. כמובן שהספקים תמחרו את הדחיה הזו. התוספת הזו היא לא בתוך ה-8.4 שציינתי אלא תקציב נוסף. זו קופה נפרדת אבל הוספנו אותה לסניפים. רוב הסניפים פרט לת"א ניצלו את התוספת הזו והביאו ספקים.

מיטל להבי – אם צפי ההכנסות הוא 8.2 וסניף ת"א מביא 3 מנדטים וכו', אז תוספת נשים משוריינת?

דרור מורג – אצלך נשים זה ודאי. יש חובת ייצוג נשים ברשימה אבל יש מקומות שאנחנו מעריכים שנשים שנמצאות במקום שני או שלישי לא ייכנסו למועצה. הייצוג בתוך המפלגה קיים אבל לא בטוח שהנשים ייכנסו למועצה.

מוסי רז – אם אני מבין נכון את החוק, התוספת של 15% ייצוג לנשים זה להכנסה. אם נאמר שמנדט בירושלים זה 1 מיליון ₪ וקיבלנו מנדט אחד שבו אשה, כלומר אנחנו מקבלים עוד 150 אלף ₪. אם קיבלנו שני מנדטים – אז למה כתוב 103 אלף ₪?

דרור מורג – לא. זו התוספת שנתנו לסניף. זה לא המאה אחוז.

מוסי רז - 15% ממה?

תמי זנדברג – ממנדט.

דרור מורג – אני רוצה לבדוק שהבנתם את השורות התחתונות כי הן הכי חשובות: להבין את המסגרת, את תקרת ההוצאות מול סיכויי ההכנסה, אל מול הסיכון שאנחנו לוקחים. אני חוזר – היום הקובע לקבל את תוספת הנשים הוא לא יום הבחירות אלא הוא חצי שנה אחרי, אחרי קבלת דו"ח המבקר. זה כדי שלא יגישו רשימות עם נשים שאחרי זה יתפטרו וייכנסו הגברים. לכן קבעו את המועד 6-7 חודשים אחרי לראות שזה התבסס ורק אז גוזרים את תוספת הנשים. לדעתי זה מצוין.

מאיה קרבטרי – ברשימות עם סיכוי עומדות נשים. האם מקבלים יותר?

דרור מורג – אנחנו גוזרים את הערכת המנדטים לא לפי נשים אלא לפי הערכה כללית. אחרי זה בתוך כמה שייכנסו, אם אנחנו רואים שליש נשים, אנחנו מעריכים שהייצוג הזה יקבל את התקציב. למשל 3 מנדטים ברעננה. יש שם 2 נשים. 15% האחוז נגזר על כל המנדטים, כולל הגבר. לטובתנו יצא למרצ טוב כי הרבה רשימות מובילות נשים. זה לא מקרי. זה נתן לנו יותר תקצוב נשים.

רוני – זה אומר שבעצם הסכום הסופי יגיע רק בדצמבר 2019. מה קורה אם מרצ לא עוברת את אחוז החסימה?

דרור מורג – אם חס וחלילה המדינה קורסת והכסף שצריך להגיע בדצמבר 2019 לא מגיע. הוא נבלע בתוך הגרעון של המפלגה בגלל הבחירות שלה לכנסת. זה אומר שיתכן שאותם ספקים, שהתחייבנו להם על כ-600 אלף שקל, שהתחייבנו להם שוטף + שנה – לא יקבלו את הכסף. אבל זו תהיה הבעיה הקטנה. גם הספקים של הבחירות לכנסת על ה-10 מיליון שנוציא ולא נקבל חזרה – גם הם לא יקבלו. היו שלושה מקרים כאלה במדינת ישראל: אומץ, קדימה ועוד אחת שאני לא זוכר.

אורן טוקטלי – הדיון חשוב אבל מאוחר מדי. הסוסים ברחו מהאורווה. אם היינו מקיימים את הדיון הזה במועד אחר...

ניב שגיא – אורן, היה דיון על הנושא הזה בהנהלה לפני חודשיים.

אורן טוקטלי – לא יכולתי להגיע וביקשתי ממך לקרוא את דברי. לטעמי, זה מאד אחראי לשקול את השיקולים של הקשר בין הבחירות המוניציפאליות לבין המשמעות הכספית שיכולות להיות ולהצלחה בבחירות לכנסת. אני מאד מכבד גישה שמרנית וזהירה. ויחד עם זה, אנחנו חייבים לשקול גם את השיקול הפוליטי. ולטעמי המרוץ הזה עכשיו לבחירות המוניציפאליות זה לא רק כדי שבתל אביב יהיו 4 או 5 מנדטים. אלא זה גם יצירת מצע ציבורי אידיאולוגי עקרוני לבחירות לכנסת בכל המקומות בארץ. בכל מקום ששם יש מצביעים לכנסת. כי בעצם הבחירות המוניציפאליות נותנות לנו הזדמנות להגיע לציבור. מעבר לזה אנחנו גם יכולים להגיד את האידיאולוגיה שלנו ואיך אנחנו מתייחסים לנושאים שלהם. לדעתי ההזדמנות הזו מוחמצת כאן. יש כאן סה"כ 24 יישובים. זה מעט מדי. היו צריכים לעשות מערך גדול מאד, כולל מערך כספי. גם במקומות שבהם אין לנו סיכוי להחזיר את הכסף אבל לעומת זאת אנחנו משקיעים סכום לא כל כך גדול ומצד שני האנשים יכולים להיות הדוורים שלנו ולהעביר את המסרים שלנו. את הפירות גם אם לא נקצור בבחירות המוניציפאליות נקצור אולי בבחירות לכנסת בעתיד.

תמי זנדברג – קראנו לך לרוץ במבשרת ואתה לא נענית לקריאה.

אורן טוקטלי – דבר שני, בעיני היה לא נכון בהתנהלות, כל פעם שדנו, זה היה עם מעט קשב לסניפים הקטנים. אני מרגיש עצמו כיו"ר פורום סניפים להיות הדובר של הסניפים הקטנים. הסניפים הקטנים קולם לא נשמע. אנחנו מחליטים, ואנחנו לא חושבים שהנבחרים בסניפים הם פרטנרים לשיחה. צריכים להיות יותר קשובים ולתת יותר משקל לנבחרים הסניפים כי לפעמים תחושת הבטן של הפעילים במקום שווה פי 200 מסקרים שעלו הרבה כסף. יש פעילים שהולכים הביתה ואומרים – אני מרגיש שלא מקשיבים לי ולא מתייחסים אלי ברצינות ואומרים שאם זו המפלגה שלי אני לא אפעל למענה בבחירות לכנסת. הובטח לי שהדבר הזה יתוקן ע"י זה שאוזמן לצוות הכרעות. והתקיים דיון של צוות הכרעות בלי שהבטחה הזו קוימה. צריכים להיות יותר חכמים.

רוני להב – אני מסתובב בארץ וחסרים לי פעילים בסניפים. אנחנו רוצים סולידריות מפלגתית? זה הזמן שסניפים קטנים יפנו לסניפים גדולים ויבקשו גיבוי בפעילויות. אני מסכים אתך שהמירוץ המוניציפאלי ישפיע על המרוץ לכנסת.

מאיה קרבטרי- אני מברכת על השקיפות. אני מברכת על ההחלטה לבחון הגדלת תקצוב אפילו חלקי.

רוני – מציגים לנו עכשיו את הטבלה של המוניציפאלית. ואני חושבת שאי אפשר להתעלם מהפוסט של שלומית ירקוני לגבי תקציב המפלגה. זה היה בפורום חברי הוועדה. ראוי להתייחס לזה בישיבת ההנהלה הבאה.

מוסי רז – כל הכבוד לעושים במלאכה. עשיתם עבודה טובה. אני חושב שצריך לשקול שוב את ענין ירושלים. בכל זאת אלה הבחירות החשובות ביותר והכסף הגדול ביותר.

תומר רוזניק- יש סיבה שהמחוקק המפלגתי הפריד ברמה הפורמלית של הסמכויות בין אופן אישור תקציב המפלגה שעובר דרך ההנהלה, לבין אופן אישור התקציב המוניציפאלי. התקציב המוניציפאלי נקבע בפועל ע"י מזכ"ל המפלגה ויו"ר המטה המוניציפאלי ודווח לוועדת מעקב תקציבי. זה מוגדר ושונה ולא בכדי. זה גם משתקף בדיון הזה. יש לחץ לגיטימי של פעילי סניפים בנושא התקצוב שלהם. הסוגיה הזו גם קריטית בהיקף שלה. כל נציגי הסניפים שזה רלוונטי עבורם – זכו לאוזן קשבת. הרבה פעמים לא הקשיבו לי ולא עשו מה שרציתי. ברוב המקרים – אורן, גם אני, גם דרור וגם תמר נפגשנו עם כל סניף וסניף יותר מפעם אחת. לא היה סניף שנפגשנו אתו רק פעם אחת. לכן לא היה סניף שלא זכה לאוזן קשבת. ואכן התקציב הוצג כאן בשקיפות. אני יכול לומר, יותר קל להוסיף מאשר לצמצם. אנחנו עושים סבב ב' של סקרים, ואני מקווה שהוא יהיה במגמת שיפור ואז נהיה בדילמה כמה להוסיף. כמי שהיה מנהל הקמפיין בירושלים בבחירות הקודמות אני יודע מה קורה כשמתחילים בתקצוב האופטימלי ואז צריך להוריד וזה משבש את כל הקמפיין. תאמינו לי שהיום אנחנו נמצאים בירושלים ב"צרות טובות". אני מקווה שזה ימשך. במצב ההפוך לא היינו רוצים להיות. ולכן הזהירות והאיטיות נכונה יותר, קל וחומר שהבחירות ימשכו חודש אחד בלבד – אוגוסט חופש וספטמבר חגים. לא קורה כלום. אנשים לא פה ולא בקשב. צפוי לנו חודש מרוכז ומטורף ואליו נגיע עם כל המידע.

ניב שגיא – אני רוצה להגיד תודה לכל מי שנשאר.